

Editorial

Kô 2024 liata Krizyha Tlâawna (KTA) hmiatuapa papua thei awpa ta mia chhithatuha Khazohpa moh he reithaipa châ mawh sy! Daihti he sâthoh ta pachhaipa châ ta akhochieha (Past), tahmâ daihti (Present), hmiala (Future) tahpa zy a châ. Akhochieha he hro achuna châta hmâ sila, tahmâ he eima taotheina hawhta tao awpa châ sala, hmiala châta pachhuapanoh lymâ awpa a châ. Tahmâ ta papuapa Krizyha Tlâh Awna liata cha akhochieha liata hmo eima taopa nata hriapa zy he eima hro achuna châta palasa viapa a châ.

Zuzy thâtih tlâhpa eima mo tita Jehovah Khazohpa ta a paduapa, atlypa chipho, râh a piepa chipho ama châ. Khazohpa ta Biehrawpiepa a piepa chipho châ ei ta, Khazohpa pakha dei ama chakao tyh. Khazohpa nata ama chhai tita, Khazohpa reingia leipa ta ama y tita ama râh nata chyhsa zy hro rietheipa ama châ tyh. Ama bona ku rao ta, ama chhyna zy arao hra. Marapa he Khazohpa ta Missionary zy hmâpa ta a paduapa nata atlypa chipho eima châ hra tah sila, reichhie aw mapi. Keimo eima taopa vata eima tlypa vata Marapa eima châpa châ vei. Marapa eima châpa he Khazohpa ta mia a raopa, Ano chakao awpa ta mia a taopa eima châ. Eima châna duahmo he pahnopâ ta Zisu Krista pachuna he eima paso lymâ awpa abyuh hmeiseih.

Pawla ta he sâthohpa zy he a y lymâ thlah hâ aw a tah. Cha zy cha: Ngiapâna, Hnabeiseihna, Kyhpachâna zy a châ. Chavata eima hro he Ngiapâna liata a ipa ta aduah ei sila, Hnabeiseihna sâh kawpa hneipa ta taotheina zydua ta Kyhpachâna ku pazaw su vy. Mission

eima chakaona he thachhâ leipa ta eima chakao lymâ thei nawpa “Râhthieha Noh” he paso lymâ sila, tiamâ papua su vy. Achuna nata hmotaopa pabosana he mission chakaona zy a châpa he khâ pahro lymâ sila Mara Education Day he a hmâpha su vy. Pachutuhpa pasona he sona pasona a châ. Sona he chalei la zua khao kha y. Khazohpa ta eima chakaona zydua he byhnâ pie mawh sy!

A CHHAIH HEIH KHAO LEI AWPA SY

Rev. Dr. Laiu Fachhai

Biehmia

He chápaw he Khazohpa ta Lakher Pioneer Mission (LPM) hmâpa ta Nochhi Notla Mara râh liata a paduapa Awnanopazy liata achhahna vaw y ta, a pahlyh heihna raihria liata, he rohtuhpa hrotyhpa tawhta ropa a châ. Ahy maochhiena nata a nuapa y vei. Aryhna nata apôhkhana raihria liata hmo a ypa nata a tyhpazy a châna hawhta palâsapa a châ.

LPM paduapa Nochhi Mara râh lâta Awnanopa cha Mara Independent Evangelical Church (MIEC) nata Mara Independent Church (MIC) tahpa ta kô 1970 liata py no ta pachhah ta, Abeipa baona ta Mara Evangelical Church (MEC) moh phaothpa ta kô 1986 liata amâ pahlyh pathi haw. Notla Mara râh lâta Awnanopa chhao, Evangelical Church of Maraland (ECM) nata Independent Church of Maraland (ICM), hnôhlâ ta Congregational Church of Maraland India (CCIM), tahpa ta kô 1989 liata py no ta a vaw pachhah ha hra ta, Abeipa baona ta takô 2024 liata a pahlyh heihpa a châ ha hra. Chavâta he chápaw he Nochhi Notla Mara râh Awnanopazy liata aryhna nata apôhkhana a vaw tlôpa alyna châta nata he tawhta cha a chhah heih khao lei awpa ta zikyu arâna nata thlahchhâna châta ropa chápaw a châ.

Mara Râh Awnanopa Achhahna Kôzy nata Mohzy

Ahrana nata reihtheileipa kyh vâta United Pentecost Church Awnanopa lâ a puapa Siata nata Iana Awnanopa hluhvia syulyuzy nata khih thokha liata

Krizyha Tlâawna

Awnanopa sahlaozy, Isua Krista Kohhran lâta pathliepa Lôzuachô (Lungzartum) Awnanopa sahlaozy, a pietla ta Awnanopa hropa lâ a pasie hapa sahlaozy kyh cha kao nanopa ta soh sih la, a ry liatapa heta LPM paduapa Mara râh Awnanopa moh a vaw bi laiizie nata Awnanopa achhahna vâta moh a vaw nano laihipa a palâsa.

Râh	Kô	Moh
Nochhi + Notla Mara râh (Saikao Hqrs)	1907-1960	LPM: LC
Nochhi + Notla Mara râh (Saikao Hqrs)	1961-1966	LIEC
Nochhi + Notla Mara râh (Saikao Hqrs)	1967- 1968	MIEC
Nochhi Mara (Sabyhpi Hqrs)	1968-1985	MIEC
Nochhi Mara (Lialaipei Hqrs)	1970-1985	MIC
Nochhi Mara (MIEC + MIC)	1986- Tanoh	MEC
Notla Mara (Saikao Hqrs)	1968-1975	MIEC
Notla Mara (Saikao Hqrs)	1976-1985	ICM
Notla Mara (Siaha Hqrs)	1989- 2023	ECM
Notla Mara (Saikao Hqrs)	1989-1993	ICM
Notla Mara (Saikao Hqrs)	1994-2023	CCIM
Notla Mara (ECM + CCIM)	2024-	ECM

Nochhi Mara Awnanopa Achhahna nata A Pahlyh Heihna

Headquarters su achhuna vâta, a chô liata table liata palâsapa hawhta, Nochhi Mara MIEC Awnanopa liata, Lialaipei khih supipa ta a hmâhpa nata Sabyhpi khih supipa ta a hmâhpa tahpa ta, kô 1970 liata achhahna y ta. Awnanopa achhahna khata chhôhkhâ, khitlâh, râh

nata Mara phopi reiraohna thata a parao. Nôvah a hnei nawpa kyh lia taihta rairuna a y lymâ. Chavâta a pahlyh heih awpa ta tei lymâpa a châ. Mara Student Association ta apôhkhana bie rei awpa ta MIEC nata MIC Awnanopazy lâta ahawna a tao tyh.

He rohtuhta he Sittwe (Akyab) khihpi liata ECM nata MIEC hria paraohpa ta paduapa Evangelical Mission (Myanmar) Field Director ta a za y hlâ, kô 1985 hlâ kha cha, Yangon khihpi liata a ypa MIEC nata MIC sahlaozy likah liata akaona phapa y thei vei. He rohtuhta nata Marapa thapasatuhpazy ta, “Khi hro râh hro lâ zy taihta he hawhta ypa he la pha vei,” tah ei ta, chavâta Yangon liata Marapa saw zydua pahlypa ta Yangon Mara Christian Fellowship padua amâ chhuah. Azozâkhihdei reipa châ ta, Abeipa baona ta khihdei chy ta paryhsa thei hapa a châ. Evangelical Mission (Sittwe) sôh tawhta Pâhstaw in-charge honorarium chhao pie awpa ta ryhraona taopa a châ.

MIEC nata MIC Awnanopazy a pahlyh heihna chhao tei lymâpa châ ta, chatanachata kô 1986 liata, MIEC nata MIC Pâhstaw zydua nata Awnanopa Machâzy tlô pakhyta ta, a pahlyh heina bie rei awpa ta, Lialaipi khih liata Joint Assembly hneipa a châ. He rohtuhta chhao he Sittwe tawhta â kaw hlao hra. Myanmar Council of Churches (kha nota Burma Council of Churches) hyutuhpa Rev Smith chhao a kaw hlao ta, ano ta, Mara râh Awnanopa hmialâ daihti awpa saipa ta, a pahlyh ha awpa a pha chaizie mothlih chhao ta ahawna a tao.

A pahlyh heih awpa cha pha tah khaipa châ ta, a pahlyh tita Awnanopa supipa, moh nata tôhtlâh awpazy

rei via chaipa a châ. Awnanopa moh châta Mara Evangelcial Church (MEC) phaohpa ta, Awnanopa ta Supipa (Headquarters) miano hnei aw ta, Sabyhpi nata Lialaipi kihizy liata y raihrie awpa ta Joint Assembly ta ryhraona a tao. Hnôhlâ ta Ngiaphiapi kihizy liata chhao Sub-Headquarters sopa a châ. Moderator nata Deputy Moderator, General Secretary nata Associate General Secretary zy cha, a term term ta Sabyhpi Hqrs nata Lialaipi Hqrs zy liata ama y pachâh tyh aw. Ngiaphiapi liata Executive Secretary a y aw.

Kha hawhta Nochhi Mara râh Awnanopa py no, MIEC nata MIC a pahlyh heihna bie pathlu theipa a châpa kha, thyutliazy ta, Pâhstaw Thyutlia viapazy a hlaopa ta, a pahlyh awpa khâchâ khoh ha ei ta, thyutliazy khopa cha ama daihti a chhâ patoh awpa nôpawzy ta paei awpa a phapa ta pahno khao leipa ei ta, a pyhkhei amâ chhuah hapa vâta a châ. A rônah hmeiseih. Thyutliazy nata sikuhâtizy he history (chithâtih) adopa lâta ama y lymâ tyh.

Chatanachata a pôhkha hapa Nochhi Mara râh Awnanopa (MEC) cha Abeipa ta byhnâ pie lymâ ta, hmah a sie lymâ. Tahmâ cha Myanmar Council of Churches (MCC) liata member peimawh chaipazy hry liata a hlaop ei ta, Christian Conference of Asia (CCA), World Communion of Reformed Churches (WCRC), World Council of Churches (WCC) nata Lutheran World Federation (LWF) zy liata member châ ei ta, khizaw hropa lâta Awnanopazy pahno ama hlaop lymâ. Aryhna nata apôhkha Khazohpa byhnâ tah lei thei'pa châ vei.

**Notla Mara Awnanopa Achhaihna nata A Pahlyh
Heihna**

New Siaha 1989 ICM Assembly ta Mara râh Awnanopa ta Supipa miano hnei aw ta, Siaha cha General Administration Supipa châ aw ta, Saikao cha Mission Supipa a châ aw tahpa ta pathlu ta, Awnanopa moh chhao ECM tahpa ta a thla. New Siaha 1989 biepathlupazy a pyh thei leipa ama ypa vâta, Maraland Awnanopa cha py no lâta â chhaih haw.

New Siaha 1989 Assembly kô ta Maraland Awnanopa â chhaih nona kha, he rohtuhpa he Pâhstaw chakaona rai liata â ngia tawhta kô palih hleita châ chy ta, Pâhstaw satliapa nata thyutliapa a châ daihti a châ. Sittwe (Akyab) liata Mission Director ta a y no châ ta, Assembly a kaw hlao hra. Chhâzaw râh lâ a sie hapa Machâ S Thâtô nawh o liata tlô o ama rai. Cha no cha Machâ S Thâtô saw seihnaipa, tahmâ ta ECM Pâhstaw sia kawpa Rev MS Dawngkima he a hâti no châ ta. Eikha cha a paw a pasô thlupa ta a ty ha ta, a paw ta a palôh a patlâh ngâ kaw. Ama chyh nota â ty pâ tyhpazy chhao Pâhstaw sia kawpa ama vaw châ thei thlâh ha. A rônah kaw. A tlôna chhôhkha ta dao ngaita ei ta, kha daihti tawhna khata cha, chhôhkha viasa (family friend) ama châ pâ haw.

Kô 1989 chhâ chy lâta, he rohtuhpa he Sittwe tawhta Maraland lâ a kaw lie na ta, Awnanopa achhaihna pasa chaina nata ru chaina Notla Bia, Tôkalô Bia nata Saikao/Laty Bia pakaohpa ta Biatuhpa Pâhstaw ta sopa a châ. Kha daihti nota Notla Bia lâ khih nata khih likawh mawtaw ta sievaw theipa châ tu mâh leipa ta, chhâzaw râh lâ a sie hapa a puhpa Pawmi Nôhro nata a kaopa ta,

phei sai ta apopa chatôhpa ta parih-pavâh nata chava-chazôhzy hry liata bia ama chahlô tyh. A puhpa Pawmi kha ICM lâ y ha ta, âmo py raihrie lâta a pahnie a chhuahpa âmo puhsaw chhao lâpi liata amâ campaign laih ngâ kaw tyh.

Khih thokha liata cha ECM kha machi-maby via ta, chavâta a châh ta cha yru chhao â chhih pâ kaw tyh. ECM a hrâkâ tuna vâta a palôh pasasapazy chhao ama y thei. Supha khih liata ECM dyh khata a ypa ta vaih tyh awpa nata Abeipa Zâpati a daihtita ta (regular kawpa ta) rai tyh awpa khâchâ ama khoh hapa vâta, dyh khapa chhao cha ECM ama puasai awpa chipa ta, pasô ngaitapa ta, Tôkalô nata Supha likawh masiah chô a chhihpa ta a vaih lymâ tyhpa ei kha, tanoh apôhkhana ziza tawhta sai palie heihpa ta la

Khaikhy khihsaw ama zydua ta ICM lâ amâ paly khai ha nota, he rohtuhpa he Lôpu tawhta Tôkalô lâ kaw la ei ta, Khaikhy lâ cha zu ta, zâ pakhyina liata daihti chhao pie khoh khao leipa ei ta, zawpi thlachhâ ama pahruapa liata, zawpizy amâ chalih hrôchô nahta ano a thao ta, London khihpi liata Lakher Pioneer Mission paduana kô, 1905 kô tawhta pathaopa ta thlahchhâ lymâ ta, Awnanopa hmasie via nawpa pachâpa ta New Siaha 1989 Assembly biepathlupa taih sermon thlahchhâna a hnei thlâh hapa kha cha, pachawparaw pâpa ta dawh khophie hlei tlai a chhâ ha ei aw. Khakhy liata hâta eikha hlei châh ta, a hluch via zydua cha ECM lâ ama y pathi haw. Kha daihti zy kha, New Siaha 2024 khaihna tawhta saipaliepa ta la, pahnei lâta tlao a chhih ta, achhahna thlihpi rupa hry liata y no kha la, py châta hiatlia pasa khoh kaw ta, a byuh leina taihta extreme nawpa a nao kaw tyh.

New Siaha 1989 kô ta ECM nata ICM (hnôhlâ ta CCIM) â vaw chhahh tawhna khata Nochhi Mara râh lâta amâ tyhma hawhta, Notla Mara râh liata chhao, chhôhkha, khitlâh, râh nata Mara phopi reiraohna thata a parao hra. Byuh leipa ta Krizyhma nata Krizyhma, chi khapa nata pho khapa a tei laih ngâ kaw awpa lâta a pua haw. Nôvah a hnei nawpa kyh lia taihta rairuna a y. Chavâta MADC nata NGOzy (MTP, MChP, MSO) tawhta apôhkha bia rei awpa ta pahruanazy tao tyh ei ta, a pahlyh heih awpa ta tei lymâpa nata rei tyhma a châ. MEC lâ tawh chhao ta seih zâ daophi ei ta, aryhna nata apôhkha lyuh ama za châ cheingei hra. ECM nata Fraternal Delegate â tuah raihriepa (â palaipa) Presbyterian Church of India Mizoram Synod, Baptist Church of Mizoram nata Lairam Isua Krista Baptist Kohhran zy chhao ta a pahlyh heih awpa miah ama khokhei ngaita. Châhrasala pachâpa hawhta a hmasie thei vei.

Kô 2016 hlâta aryhna nata apôhkha bia rei tyhna daihti liana kha cha, he rohtuhpa he Myanmar, Africa nata Shillong zy liata mission chakaona rai hriapa ta a y chhoh a châpa vâta, a hlao thei vei. Maraland liata a ypa rai châ sala, hâtipa châ ta, chavâta Peace Commission member hry liata raopa a châ na ta pangiasa a chhahh vei. Kô 2016 liata ECM Assembly Moderator nata kô 2017-2020 term chhoh ta Senior Executive Secretary a vaw châ tawhna khata ECM nata CCIM a pahlyh heihna bia nata hla nata thlahpa pahroh heihpa châ ta, a pahlyh heihna bia a reih awpa CCIM-ECM Reunification Committee paduapa a châ.

CCIM-ECM Reunification Committee cha kô kha chhôn rai hria ta, hetana heta pahruana a tao: Awnanopa moh châta ECM nata CCIM mohzy la pachâhpa châ aw ta, Saikao liata Mission Department y aw ta, Siaha liata General Department a y aw, tahpa ta. Aryhna nata apôhkhana a y thei nawpa ta cha a sy veichâh awpa byuh ta, chavâta CCIM ta Headquarters a sysai awpa nata ECM ta Awnanopa moh liata Congregational pahlao awpa a paryhsa awpa ta pahruana taopa a châ.

Chatanachata Reunification Committee pahruana cha, ECM nata CCIM Assemblyzy liata pangia raihriepa châ ta. CCIM Assembly 2018 ta cha lôraoh kawpa ta â pyh thei. CCIM lâta Headquarters amâ sysai theipa kha rônah ta, apôhkhana khopa vâta a châ tah lei thei'pa châ vei. ECM Assembly Shalom 2018 deikua ta cha, vote la leipa ta Chair lâ tawhta thie hapa a châ. Vote lapa châ mawh sala, absolute majority ta a pyhpa a châ na ta pangiasa â chhih. Assembly memberzy ama palôh a pasa kaw sai.

ECM Awnanopa heta denomination a zaopa hnei awpa a dâhphi kaw tyh ta, chavâta moh la pachâh ta, Evangelical Congregational Church of Maraland (ECCM) tahpa a châpa chhao ta, foreign lâta denomination a zaopa hnei nawpa châta lâpi phapa châ thei ta, a pha kaw thlâh ha vei ma? London khihpi liata Penge Congregational Church chhao, Lakher Pioneer Mission chakaona a deichhytuh chaipa nata Mara râh Awnanopa châta thlah a chhâtuh chaipazy hry liata â hlao. Chavâta Congregational Denomination cha ECM châta a khichhai tu hlei leina kao lâ tawhta saipa ta, moh la pachâh ta, C miakhata bai awpa ta pahruana cha ECM Assembly chhao ta a paryhsa thei hnabeiseihpa a châ taraw.

“Apôhkhana bie rei tita, Mawhrei liata kô 2003 ta hneipa ECM Assembly biepathlupa hawhta, moh nata Hqrs kyh cha hria awpa châ vei” tahpa ta nôpaw hmiatuapazy aduana nata pachyupa hawhta siepa a châ khiakta cha, aryhna nata apôhkhana a y thai beih awpa lyu vei. “Assembly bie cha Assembly pyly ta panano thei ta, aryhna nata apôhkhana a y thei nawpa ta cha, haolâ helâ a sy pachâh awpa a byuh. Chavâta Assembly bie chhao cha, a byuh khiakta cha panano pasai awpa châ vei ma?” tahpa he, apôhkhana a khohpazy pachâzie nata a pyhzie a châ.

Â do. Assembly bie pathlu chiehpa zydua panano thei khao leipa châ mawh sala, Awnanopa sie lymâ nawpa châta pei a hria kaw awpa hmozy y thei ta, chavâta Assembly bie cha Assembly pyly ta a panano theipa he, hmo phapa a châ. Cha cha ECM Awnanopa siezie chhao a châ hra. Chavâta Assembly bie pathlu chiehpa hmah châ sala, Awnanopa sie lymâ nawpa châta a pha chai awpa hawhta pahno leipazy cha, Assembly pyly ta a panano tyh.

Apôhkhana a y thei nawpa ta moh la pachâh awpa ta pahruana cha, ECM Assembly ta a paryhsa nata paryhsa lei Shalom 2018 liata vote lapa a châ leipa vâta, New Siaha 1989 biepathlupa hawhta a pôhkhana awpa ta Reunification Committee liata pahruana tlôkhei heihpa a châ. Châhrasala CCIM lâtapazy ta, “Cha cha eima kho leipa vâta mah chati kôsy eimâ chhahh bao” tah ei ta, Reunification Committee ta pahruana a tao tuapa hawhta apahlyna tao awpa ta amâ duakhei haw. Chavâta ECM Assembly Edenthar 2019 liata tlôkhei heihpa a châ. Vote

la leipa ta Chair lâ tawhta ama pachhâsapa ha heih. Apôhkhana a khohpazy palôh a pasa via rili.

Rei hapa hawhta, kha daihti kha, he rohtuhpa he ECM Senior Executive Secretary nata Reunification Secretary a châ no châ ta, Mara râh Awnanopa apôhkhana a y thei khao lei awpa a lyupa cha, a vâ a sâh ngâsâ thlâh ha ta, mao-oah thei khao leipa ta, Assembly memberzy mohmô ta a mothlih a tla pâ ngâ kaw. Ano a khokheipa Pâhstaw pakha ta, “Na pachâ tu khihta cha, a hlaotloh lei tita na palôh pasa aw ta, chavâta, a pha awpa ta nama pachâpa pahruana a vaw ngiakhei ei chi ta, memberzy kho nata kho lei pahno nawpa ta vote la awpa dâhdei pasai leipa ta, Chair lâ tawhta ama thie ha chhyh tawhta cha, taotia nawpa y vei. A châna hawhta châ lah va. Hria hro awpa rai hluhpi a y hih,” tahpa ta thlah a palôh. Chair lâ tawhta ama thie tyhpa kha, âmo saina kao lâ tawhta la, ECM Awnanopa châta a pha awpa ta ama pachâpa vâta a châ aw.

Reunification Committee ta ECM nata CCIM a pahlyh nawpazie pahruana a taopazy cha, ECM Assembly Shalom 2018 nata Edenthar 2019 zy liata thi ha tyh hra sala, kô 2017 tawhna khata cha aryhna nata apôhkhana ziza a thatlô via lymâ ta, râh ta apôhkhana vâpa ta a dâh a phi via lymâ. Chatanachata ECM Bethel 2020 Assembly liata Presbyteryzy lâ tawhta ECM nata CCIM likah apôhkhana bie rei pazao awpa ta agend â vaw ngia ha heih. “Apôhkhana eima koh” tahpa ta lôraoh ngaitapa ta Assembly ta a pathlu.

He rohtuhpa chhao, Senior Executive Secretary a châna term a chhâ bâ awpa lâ tawhta bietapa nata ahawna bie hetana heta a reih: “ECM vyuhpa ta Reunification Committee member thiehpazy raopa châ aw ei ta, Reunification Committee ta pahruana a vaw

tlôkheipazy Chair lâ tawhta ama pachhâsa thlâh ha heih khiahta cha, yzie hnei pyly aw vei. Chavâta pahruana ama vaw tlôkheipazy cha, kheihawhpa pahruana a châpa chhao ta, Chair lâ tawhta pachhâsa khao leipa ta, khoh nata khoh lei Assembly memberzy ta vote ta ama pathlu awpa a châ. Chatanachata zawpi hluhvia ta pha tahna lâ cha reiraoh kawpa ta eima sie khai awpa a pha,” tahpa ta.

Assembly Nomination Nôpaw thokha ta ama veihpi a paseih ei ta, he rohtuhpa he a Senior Executive Secretary term a chhâ ha awpa chhao ta, ECM vyuhpa Reunification Committee member liata a hlao hra awpa ta a moh ama pahrua heih. Châhrasala a paei (decline) haw. A chhâpa cha, term tuapa liata Reunification Committee Secretary châ ta, pahruana ama vaw tlôkheipazy Assembly ta a pyh thei tlôh leipa ta, chavâta ano â hlao heih khiahta cha, hnôhlâ biezy kuahnaopa ta, palôh yna biezy a reih pathlei aw na. Chavâta nôpaw hropazy ta tha thiehpa nata pachâna thiehpa ta reih heih ei sala a pha aw, tahpa pachâna a hneipa vâta a paei hapa a châ.

Machâ pakha ta, “Reunification Committee member châta ECM lâtapa raopazy hry liata nôpaw hmiatuapazy pahlaopa ama châ leina chhâpa kyh Bethesda 2017 Executive Committee liata ama hiahri nota, Senior Executive Secretary na châna lâ tawhta, ‘Nôpaw hmiatuapazy cha khati kôsy vaw reih tyh ei ta, apôhkhana tlô thei leipa ta, chavâta chyhsa thiehpazy ta pachâna thiehpa nata thathyuna thiehpa ta reih heih pachhi ei sala, hmasiena y via aw khiah ma, tahpa pachâna hneipa vâta na a châ’ tahpa ta nâ chhupa vâna khata na, nôpaw hmiatuapazy palôh pasasa ha chi ta,

chavâta ama châ dyuh haw,” tahta ta he rohtuha he a chho. Thokha ta, “Na hrialâha ECM nôpaw thokha ta khâpa chhâpa vâta ma a châ aw tly, nâma mopakha châ hao ei ta, ama cha chakhia kawpa vâta na, apôkhkana kyh pahruana bie nama vaw tlôkheipa chhao kha amâ dyuh haw,” tahta ta ama chho hra. Pachâna a pasisa khoh kaw.

MEC nôpawzy ta he rohtuha he Senior Executive Secretary a châna lâ tawhta, “Seih tôhpa pô no zâ daophi aw pi ta, Notla Mara rân Awnanopazy a pahlyh heih awpa ta, ECM lâ chhao, CCIM lâ chhao, lyuhchâna rai za hria awpa eima khoh,” tahta ta ama chho. Ano ta, “Ei châ ly kaw taraw ei na. Châhrasala misawnari hnôhchaipa Rev Vaili ta a pôkhka awpa ta â hawna bie hmahta, kei ta ei pasyupa hawhta eina bai (charge) thlâh ha khiah ei ta cha, MEC lâ chhochhi cha, ei za puana ei mo nata sa viapa nama châna lâ tawhta, kei ta ei cha pasyupa hawh ei ta cha bai aw ei ta, hmiachhie nozapa ta ama cha pakuasa pathlei aw na” tah ta, seih tôhpa a zâ daophipa ta aryhna nata apôkhkana lyuhchâna rai za hria amâ chhuahpa cha, za kawna chôta a paei ha ei.

Machâ pakha ta he rohtuha hnohta, “Chyhsa thokha ta, ‘Pâhstaw Laiu he dia maw, ano nôpaw a châ nota apôkhkana kyh pahâh kaw ta, apôkhkana a y thei nawpa ta tiama ta reih tyh ta, hria tlai hra ta, mohropazy daihti a châ nahta, ama pahruanazy a lykhei tu leipa a lyu thlâh haw,’ ama cha tahta bie na ei thei” tahta ta a chho. Ano ta, “Apôkhkana bie rei tita, Assembly bie hawhta Awnanopa moh nata Hqrs cha a hria rai ta hria lei awpa, tahta bie khata ei hnabei na padypa ta ei tha pachhâ tu ha ta, cha bie a tlychakapa ta pahruana hmiatuapa kha thie hapa châ ta, cha hawh pyly ta, tahmâ ta

Reunification Committee ta Hqrs Saikao liata y awpa ta pahruana a taopa chhao he, ECM Assembly ta a pyh rairu a tah kaw heih awpa ei pangiasana kyh ei reipa kha na, ama pahno chhei ha thlyu bao aw. Committee liata la, Reunification Committee vaw tlôkheipa bie cha, kheihawhpa lâta a châpa chhao ta, ei pyh awpazie reih tyh na ta, apôhkhana ei khona cha tleih beih leipa ta, apôhkhana lâta ku chaluah a chhuah lymâpa na ei châ bao,” tahpa ta â chhy.

Reunification Committee thiehpa ta aryhna nata apôhkhana bie cha reih lymâ heih ta. Awnanopa moh ECM châ aw ta, Hqrs Saikao liata y aw ta, Assembly Office Siaha liata a y aw, tahpa ta pahruana a tao. Assembly nôpawpazy Siaha liata y khai aw ei ta, Awnanopa nôpawzy hry liata Mission Executive Secretary nata Social Mission and Development Executive Secretary zy Saikao liata y aw ei ta, Senior Executive Secretary nata Education Executive Secretary zy Siaha liata ama y aw, tahpa ta pahruana taopa a châ hra.

Reunification Committee thiehpa pahruana cha, CCIM Assembly Kaochao East 2021 ta a pyh ta, ECM Assembly College Vaih 2021 liata chhao, vote lapa tlai ta, lôraoh ngaitapa ta a apyhpa a châ. Mara râh Awnanopa a pôhka awpa khopa vâta, CCIM ta ECM moh a pyh thei ta, ECM ta Mawhrei 2003 Assembly biepathlupa panano ngâhpa ta, Saikao cha Hqrs moh a phaoth awpa ta a paryhsa theipa cha a rônah hmeiseih. He hawhta a châ awpa tlai na a châ. ECM Headquarters Saikao eima tah heih tyh bâ aw.

Moderator Rev T Salaw ta, “Tahmâ ta term liata apôhkhna bie eima pathlu theipa he, tahmâ ta term liata chhituhpazy sia viana, so viana, ryhrao thai viana vâta châ vei. Daihti hmiatuapazy liata nôpawzy ta tiana ta reih lymâ ei ta, cha hawhta rei lymâpa a châpa vâta, râh chhao ta apôhkhana lâ pheï chakâ khoth ha bâ ta, keimo daihti liana heta thei a vaw patheipa na a châ,” tahpa ta a reih. Apôhkhana a y theina kyh liata thâpha rei pachai awpa (credit pie pachai awpa) y leipa ei ta, a thâchhie rei awpa y hra leipa ei ta, credit pie awpa a châ khihta cha, Khazohpa nata ECM nata CCIM Awnanopa sahlao zydua he credit a to awpa cha eima châ khai,” tahpa ta bie a reipa khata mo to palôh a hria ngaita. Nôpaw a châ thai hmeiseih.

College Vaih 2021 khai tawhna khata Reunification Committee cha Reunification Implementing Committee tahpa ta thlapa châ ta, âmo chata a pahlyh tita Awnanopa a dyudia nawpa tôhtlâhzy paraipa ta, rai ama hria lymâ heih. A likawh liata chuacha-uapa ta bâhta miah vaw nie hra sala, hnabeidy leipa ta rei lymâpa châ ta, Thlanoh Patô 24-26, 2024 ta New Siala liata hneipa Special Assembly liata, ECM nata CCIM Awnanopazy cha, Awnanopa py no ta y khao leipa ta, py kha liata eimâ pahlyh thei haw. 1989 kô ta Mara râh Awnanopa â vaw chhahina New Siala lia cheingei ta apahlyna taopa a châpa he rônah ta, Maraland Awnanopa Thâtih liata ngia tlâh a châ hmeiseih. Abeipa Zehôvâh eima Khazohpa moh cha reithaipa ta y mawh sy. New Siala 1989 tawhta Maraland Awnanopa â chhahpa a ô ei ta, ama palôh a pasa ngaitapa, Misawnari Rev Vaili nata chhituh hropazy nata sahlaozy palôh liata amâ vaw lâ heih. A pahlyh heihna a vaw ypa he a ô thei hra ei sala, khatlu ta ma amâ ly aw tly!

Biepachhâna

Special Assembly chhôn ta anaohna nata bietapa reihthupazy reih pha kaw sai ei ta, Assembly chhâ zâ, Abeipanoh zâ, Patô 26, 2024 zâ pakhyana liata, MEC Moderator Rev Dr LB Siam biereipazy khata a sohsi awpa nata hriapazi awpa hluhpi miah a pie. Rev Dr LB Siam he Lakher Pioneer Mission ry liata Kraws Pheisaih chakaona rai a vaw hria tyhpa, hnôhlâ ta Pâhstaw ta chahnaopa, Rev Viahchhâ sawchapawpa châ ta, Kraws Pheisaihzy saw hry liata ECM nata MEC pâhtaw a y chhônpa a châ bâ thlyu aw. Special Assembly chhâ zâ ta Pawhrâhpa pakha biereipa a rei pachhuahpa, “Mara râh cha achhuna râh na a châ” a tahpa bie khata pachâ awpa nata a sohsi awpa hluhpi miah a pie.

Â do ngaita. Mara râh nata Mara sawzy pi he hmo eimâ chhu thai kaw. Ohmo lyuhmo, lâpi, su, tovyuh, châna nata ahropazy a chhu lymâ pi ta, lapinô nata vahpa taihta a chhupazy ama y. Nochhi Mara râh lâta Awnanopa â chhahpa kha achhupa hneipa vâta châ ta, Notla Mara râh lâta eimâ chhahpa chhao kha, paveih pathlâh leipa ta reih sih la, achhupa eima hneipa vâta a châ hra.

Achhupa hneipa he chhônkhâ, khitlâh, râh nata Awnanopa hmasiena nata apôhkhana a parao thei chaipa miakha a châpa vâta, ECM nata MEC Awnanopazy liana heta aryhna nata apôhkhana a y lymâ thei nawpa ta, achhupa hro he eima siesai â daih haw. Siesai ha suh u. Mara râh nata Awnanopa he pôhkhâ ta sie lymâ sala, hmasiena nanopa raizy eima hria lymâ thei nawpa ta, nôpawzy ryhraona nata kawmiti biepathlupazy liata palôhtlâh a paoh thai lymâ a chhuah sih la, hmo, su,

tovyuh nata châna zy a chhu khao khâh suh u. ECM Headquarters Office Saikao nata Assembly Office Siaha liata a ypa Department nata cha liata tyuh awpa nôpawzy kyh liata, Special Assembly New Siaha 2024 ta ryh a raopa hawhta palôhtlâh a paoh khaipa ta, panano pananâ thali ta a chhuah heih lei awpa ta a chado sih la, a sohsi kaw sai suh u.

Kô 2018 liana kha, he rohtuhpa he Lialaipi kih liata hneipa MEC Pastors Conference liata Resource Person ta za hrua ei ta. Cha nota Pâhstaw pensionpa Rev Cr Haidau, MEC General Secretary parahpa ta Pâhstaw thyutliazy hnohta a bietapa ta a sohsi awpa nata pachâ pazi awpa hluhpi a paysa. Rev Haidau ta hetana heta a tah: “Keimo zy cha Mara râh Awnanopa achhahna daihti kha a ôpa châ pi ta, kha daihti chhôn ta a vaw chakaopa hmâ hapa eima châ. Hro riethei â chhizie rimâ kha! Cha cha hrotyhpa ta a pahnopata a padipa ei châ. Chavâta Mara râh Awnanopazy eimâ pahlyh ha heihpa he la a pha tu haw. Eima hu a hieh ta, keimo nata keimo a khakhai khao leipa nata a tei khao leipa ta, Mara râh nata râhzohpa châta chhômohpa nata thlalôhpa ta chakaona rai hmaohkha ta eima hria thei ha bâ hih. A pha tu haw. Chavâta kei la, a chhah heih awpa na a châ tahpa châ mawh sala, hoh ngâsâ khao leipa na ta, ei ngâhna ta tloh khao hra vei. Chavâta tanoh ta Thyutlia Pâhstawzy ei chi he, aryhna nata apôhkhana tlaichhai lymâ u la, cha châna chata hriapasa lymâ muh vy. A ngiapachhi aw veih ei chi. Nama chhithapa eima râh nata Awnanopa châta a pha aw,” tahpa ta.

A do ngaita. Biechhotuhpa ta, “Ato châta daihti y ta, avâ ry liata hmo to châta daihti raopa a châ,” (Biech 3.1) a tahpa hawhta, a pahlyh nawpa daihtita liata MIEC nata MIC zy a pahlyh ei ta, ECM nata CCIM chhao eimâ

pahlyh haw. Hrohsaopa Isai chhao ta, “Hmo parohpazy a thei khao leipa u la, hlâno ta hmozy pachâ khao khah u. Moh teh u, hmo thiehpâ tao aw na ta, tahmâ tlai chhao he y ha ta, hmô veih ei chi ma? Râhchawhpa liata lâpi tao aw na ta, râh raohpa liata chavahzy ei tao aw,” a tahpa hawhta (Isai 43.18-19), eimâ chhahh chhôn ta bie nata hla zydua kha my khaipa ta, pachâ khao hra leipa ta, Mara râh Awnanopa hmialâ daihti awpa pachâ hri bâ sih la, cha châna chata eima theina nata hneina zydua papua khaipa ta lôraohpa ta hria suh u.

Rev Haidau hawhta, keimo chhao a chhahh heih awpa hoh tlâ khao leipa ta, ngâh tlâ khao leip’aw sih la, aryhna nata apôhkhana he rai pahriasa lymâ sih la, cha châna chata eima zydua ta hria lymâ suh u. Aryhna nata apôhkhana cha eima mopakha, chhônkhâ, khitlâh, râh nata Awnanopa hmasiena nata thatlôna a châ. **A chhahh heih khao lei awpa sy!**

Dôpa ta y khah u. “Viasa moleipazy ta viasa nôchâ phapa ama parao tyh (1 Kaw 15.33).

Aryhna taotuhpazy ama nohlao na, Khazohpa sawzy bipa ama châ awpa vâta (Mat 5.9).

Moh tua u, unawhzy a dyh ngaitapa ta ypa cha, pha ta â ngia kaw dia (Hlazy 133.1).

APÔHKHANA TA MARARÂH PABOHSA EI SUH U

Rev. Dr. L. B. Siama (Moderator)

Biehmiapa

Khinarâh nata Awnanopa liata apôhkhana y leipa ta, a chhôn liata pahrâpa chyhsazy huhiehna y thei aw vei. Apôhkhana a y thei nawpa ta, adyhna nata aryhna a y tua awpa âbyuh. Atanoh Myanmar râh ryureina riarina daihti liata Marapa zydua adyha ta eima pôhka vei khahta cha, Mararâh he pabohsa thei aw ma pi. Apôhkhana a y tlôh leipa khahta cha, “Mararâh Pabohsana Pheisah” tahpa moh hmâpa ta, Mara chipho, Mararâh nata Mara Awnanopa pakaituhpa, patlawchheituhpa nata paraoparituhpa tlo eima châ aw. Chavâta “Apôhkhana ta Mararâh pabohsa ei suh u” tahpa kyh liata Mara Awnanopa hmâhlana achyhta ei vaw palâsa.

1. ‘Mararâh Map’ nohpahli he Awnanopa tawhta a vaw ypa a châ.

Notla Mararâh tah dei leipa ta Myanmar Sawhkha heta Mararâh tahpa map hnei vei. Marapa cha Paletwa, Matupi nata Thatla township-zy liata y pi ta, Sawhkha liata Marapa ta tovyuh hnei vei. Chipho hropazy ta ama nie laibâhpa, dawhkâh tawhta azôtlapazy deita he eima tovyuh tlâ a châ. Atanoh taihta Khizaw nata Myanmar ta Marapa miah a pahnona cha Awnanopa vâta a châ. Sawhkha ta “Mararâh (Maraland)” tahpa miah â py hlâta, Awnanopa liata cha Mararâh a y haw. Chavâta Mararâh map he Awnanopa tawhta â vaw thaopa a châ, tah aw sala, reichhei tu aw vana.

Sawhkha liata cha Marapa ta a tovyuh hmô thei nawpa ta, Paletwa, Matupi, Thatla khihpi lâta eima siehnao tyh. Awnanopa liata deikua cha Mararâh chhôh khihpi eima hneipa Lialaipi, Sabyhpi nata Ngephepi lâta eima zyh tyh. He he Khazohpa ta Mara pawliti châta hmiasai (mâsapa) miah a piepa a châ aw. Awnanopa heta Mara pawliti pâti paduapa ta pawliti hria vei; châhrasala Marasawzy adyryh kawpa ta ama pôhkha thei nawpa ta thlahchhâna chô ta, a hria ngâla hra. Mara Awnanopa he y vei mawh sala, pawliti liata he duahmo he tlô mâh thlyu aw ma pi. Chavâta Awnanopa he Mararâh paduana liata hnôhchhy thaipa châ rimâ aw vei.

2. Awnanopa nata apôhkha (MIC nata MIEC)

Eima misawnarizy ta ama vaw paduapa Mara Awnanopa heta Marapa apôhkha a vaw pathao. Marapa ta apôhkha kaw ta, Khazohpa reithai palyupalih ta, ano chipho khinarâh a vaw paduapa cha, Sâtâ ta a hiatlia ta, parao awpa a tei. Chavâta Nochhi Mara Awnanopa cha 1970 August liata MIC nata MIEC tahpa ta py no ta a vaw kai haw. He hawhta achhahna he Mara pawliti raona thabypa chhao a châ hra. Py achhahna heta Marapa nata Marapa likawh liata hmiahaona nata ahryuna; Marapa khih kha nata khih kha likawh liata a chariahna nata adyuhna; Mararâh ti nata tlâh pachâna âlyupazy parao ta, eihrâhpa ta y khohnazy miah a pahneisa. Zyhna liata dei châ leipa ta, Marapa khihsana, nohto hro, achuna nata phohro phapa hluhpi miah a parao pathao lymâ.

Châhrasala Awnanopa nôpaw hmiatuapazy ta apôhkha awpa ta ama tiamana nata hriapasânazy vâta

1986 liata MIC nata MIEC Joint meeting hneipa ta, MEC tahpa moh ta “adyryhna nata apôhkhana lâthlôh” liana chata, Awnanopazy cha ama vaw chhihtha haw. 1987 liata Mara Awnanopa Apôhkhapa MEC Assembly eikhana cha “Unawhzy adyryh ngaitapa ta pahrâ khohpa he pha ta, a ngia ngaita kaw dia” (Hlazy 133:1) tahpa biepipa hmâpa ta Lialaipi liata taopa a châ. He he Mara Awnanopazy apôhkhana deita châ leipa ta, Marasawzy sapa nata thlahpa liata apôhkhana châ ta, hmialâ Mara pawliti siena lâthlôh a taotuhpa chhao a châ hrâ.

3. MEC nata Partnership Assembly apôhkhana

Mara Awnanopa ama pôhkhapa hiatliana hnei ta, parao awpa ta Sâtâ ta miah atei lymâ. Pity ta, “nama khakhaipa Ahripa cha Chakeibârôhhneipa hawhta a rôh ta, a nie thei awpa tluapa ta â khie tyh” (I Pity 5:8) a tahpa hawhta, Awnanopa apôhkha chiehpâ liata achhaihna a y lymâ thei awpa ta reipasaopa ta eima y tyh. MIEC nata MIC zy MEC moh ta ama pôhkha khai tawhta, Mararâh liata Awnanopa py hropa Lôpanô Py (Church on the Rock), Revival py nanopazy, Gospel Baptist Church, CCM Py nata Ngiachhiena pasâhsapa Py tahpazy a vaw y holo. Py hropazy he moleipa py-zy a châ tahna châ vei; Marapa cha py nanopa liata eima yna nahta, adyhna nata akaona eima pahlei tyhpa vâta, py nanopa ta a y thaipa châ ma pi, tahna palasa khohpa tlaô a châ.

Maraland Gospel Centenary (2007) eima tlô bâ awpa vâta MEC Assembly ta AD 2000 tawhta Partnership Assembly liata a ypa, a chô liata py nanopazy nata a dyh, a ryh ta, a pôhkha awpa ta hmâh a vaw lâ. Marapa cha apôhkhana a tlaichhaipa chipho a

châpa vâta MEC nata Partnership Assembly liata Awnanopa pyzy nata eima vaw pôhkha thei haw.

4. MEC ta ECM nata CCIM apôhkhana a tei.

Nochhi Mara Awnanopazy cha MEC moh liata ama vaw pôhkha tawh, rei leipa 1989 liata Notla Mara Awnanopa cha Independent Church of Maraland (ICM) nata Evangelical Church of Maraland (ECM) tahpa ta ama vaw chhahil lilaw heih. ICM Headquarters cha Saikao châta, ECM Headquarters cha Siaha liata a y. Ama chhahil khai rei leipa liata, ICM cha (Congregational Church of India (Maraland) - (CCIM) tahpa moh ta pathlaipa châ ta, CCIM tawhta Mara Presbyterian Church (MPC) py a vaw kai heih. MEC cha achhahina ta Marapa a hriapasa zie nata a paraozie a pahnopasia hawpa vâta, ECM, CCIM nata MPC-zy ama pôhkha thei nawpa ta he hawhta a vaw hriapazi hra.

MEC ta 2006 Dec. 7 noh ta, ECM, CCIM nata MPC zy ama pôhkha thei nawpa ta “Peace Commission” a padua. Cha liata Rev. C. Sitlô, Rev. Dr. L. B. Siam, Rev. B. Rahlao, Rev. Rakhai nata Machâ Khatha zy ama hlao. Peace Commission ta achhuah chaipa cha, ECM, CCIM nata MPC zy he Maraland Gospel Centenary hlâta apôhkha khai awpa nata Centenary Kyhchhi chhao hmaohkha taothei awpa he a châ.

- 1) Dec 16, 2006 noh ta Saikao Lorrainville liata Rev. Vaili nata Rev. Mark eimâ tyh. Adyhna nata Apôhkhana bierei awpa eima khohna kyh eima chho.
- 2) Dec. 17, 2006 noh ta Lorrainville nata Saikao liata CCIM Nôpaw zydua eimâ tyh.

- 3) Dec. 18, 2006 noh ta Siaha liata ECM Nôpawzy eimâ tyh.
- 4) Dec. 19, 2006 noh ta Siaha liata MPC General Secretary eimâ tyh.
- 5) Dec. 20, 2006 noh ta Siaha liata CCIM Nôpawzy eimâ tyh.
- 6) Dec. 21, 2006 noh ta Siaha liata CEM Nôpawzy eimâ tyh heih.
- 7) Dec. 22, 2006 noh ta Siaha liata MPC Nôpawzy eimâ tyh.
- 8) Dec. 22, 2006 noh 4:30pm liata CEM Puhpa & Mrs. Vekhu nata MNF Party President Puhpa & Mrs. Rokhaw zy Tourist Lodge liata Dinner pachhuapanoh ei ta, atyhna eima hnei.
- 9) Feb.16-18, 2007 liata Kaochao East liata CCIM Assembly ahlao pi ta, Seihpinô (1) pati niena eima tao. He liata CCIM heta Peace Commission châta member (14) ama tlyh.
- 10) Feb. 19, 2007 noh ta Siaha liata ECM Nôpawzy eimâ tyh.

Rei leipa liata ECM nata MPC Awnanopazy a vaw pôhkha ei ta, ECM nata CCIM chhao Peace Commission paduapa ta apôhkhana bie ama vaw reih haw. Châhrasala rairuna hluhpi vâta pachâpa hawhta vaw chatlie thei vei. Apôhkhana bierei awpa chhao ama vaw chalihsa haw. 2018 liata MEC ta kheitarai châ sala, apôhkhana bie reipazaona hnei awpa ta, ECM nata CCIM Assembly lâta ahawna eima hnei heih.

Adyhna nata apôhkhana he a mâ a ru ngâsâ. Palôh khohta hawhta chatlie thei vei. Misawnari Rev. Vaili ta Mara Awnonopazy lâta apôhkha cheingei awpa, ano moh padei no tlaita apôhkha thei awpa ta â haw. Châhrasala âhawna a hlaotloh hlâ, 2023 Nov. 13 noh ta

Rev. Vaili cha a chhâzaw o lâ a pangai haw. Khazohpa ta misawnari thina he Peace Commission châta, a hmâh tah lei thei ma pi. Rev. Vaili chhâzaw o lâ a pangai khai, thla 4 chhoh liata ECM nata CCIM cha ECM moh liata ama pôhkha haw.

ECM nata CCIM apôhkhana Assembly cha 2024 March 24-26 liata New Saiha ECM local liata hneipa châ ta, March 24, 2024 zâ ta, ama pôhkha hawna kyh cha Magistrate hmiakô liata moh ropa (sign) a châ. Pahnokheituhpazy hry liata MEC vyuhpa ta Rev. Dr. L. B. Siana (Moderator) ta moh a sign hra. ECM nata CCIM cha kô (35) a vaw chhah ei ta, MEC ta Peace Commission ta a vaw chakao tawh kô (17)pa liata ama vaw pôhkha. Palâsa khohpa cha adyhna nata apôhkhana he amâ ru kaw ta, daihti varo la awpa âbyuh tagna a châ.

5. Khumi - Mara buana padiah awpa ta MEC ta a tei.

Mara Awnanopa ta 1966 August 1 noh tawhta Khumi chiphozy liata Thâtihpha chho pathao ta, 2016 liata “Mission Golden Jubilee” (1966-2016) kyhchhi chhao rônah kawpa ta Patheitla khih liata taopa a châ. Mara Awnanopa ta a hneina zydua pachhipa ta Thâtihpha a chho ngâpa Khumi nata Marapa likawh liata bie doleipa reipa ta buana thata a y. Cha cha 2009 liata a châ. Buana cha “Marapa ta Khumi chyhsa do awpa ti liata châmaih ama thla” tahpa a châ. Bie doleipa baipa ta reipa vâta Marapa ta mission a chakaona dei châ leipa ta, Khumi - Mara chipho likah buana lai ngaitapa lâ a vaw lie haw. Paletwa township liata Marapa ta khitlyh ngâh awpa chhao vaw châ khao vei.

Marapa cha adyhna, aryhna nata apôhkhana a tlaichhaipa phopi eima châpa hawhta, bie doleipa ta baibâpa a châpa chhao ta, eima likah liata aryhna rei awpa a pha, a tah. Chavâta General Secretary Rev. Victor Ve u patopatiahpa ta May 11, 2009 noh ta Yangon liata Awnanopa nôpawzy hruapa ta, Khumi-Mara buana pathlâna dâh pachâ awpa ta meeting a pahrua. Cha liata ahlao theipazy cha Rev. Victor Ve U, Rev. C. Thaulei, Rev. Dr. L. B. Siama, Rev. Dr. Biezô, Rev. Dr. Laima Chozah, Rev. Sa E Hmô, Rev. Vâbi, Machâ M. Vahnei, Machâ Sikau, Machâ Roke, Machâ Zaphetha, Machâ Sabei (Abah) nata Machâ Bitha zy ama châ.

Buana to hnôhky liata pawliti chhiepa a y tyh, tahpa a châ. Khumi nôpawzy ta “Marapa ta ti eima do awpa liata châmaih ama thla” tahpa he, pawliti ama tao khohpa vâta bie doleipa tlâh ama zawna a châ, ama tah. Cha pawliti chhiepa ta, Mara People’s Party (MPP) paduapa a châ no ta, Khumi mission field liata Khumi thokha MPP vote ama piena, 2010 liata Myanmar General Election a vaw y awpa nata Anglican Church liata Bishop election a vaw y awpa vâta chyhsa piehpiepazy ta pawliti ama khâihna a châzie reipasiana hneipa a châ. MPP daihti liata Khumi pawliti chyhsa thokha ta, Marapa nata Khumi likawh liata “Bie parahpa” ama reipa vâta atheichheina a yna kyh chhao reipa a châ. Kheita a châpa chhao ta, he kyh liata a chalih thlâh hâ leipa ta, aparyhna lâthlôh tlua awpa ta paryhsapa a châ. Cha kyh liata he hawhta hriapazihpa a châ.

- 1) May 2009 noh ta Mara nata Khumi nôpawzy atyhna hneipa a châ. Marapa vyuhpa ta Machâ M. Vahnei, Rev. Dr. Siama, Machâ Sikau, Machâ Bitha nata Puhpa Zelai zy ama hlao. Khumi vyuhpa ta Saya

Isaac, Bishop Sein Aung, Capt. Kyaw Sein, Saya Tin Maung Oo, Saya Aung Kyaw, Rev. Ko Nan nata Rev. Van Tling zy ama hlao. Khum- Mara buana kyh liata problem a châpazy reipa a châ.

- 2) May 23, 2009 noh ta Dr. Hla Bu hall, Kamaryut liata atyhna hnei heihpa a châ. Khumi tawhta mo (43) vaw kiah ei ta, Marapa tawhta mo (12) eima hlao. Cha liata Marapa ta ti liata châmaih ama thla tahpa baina kyh, Lialaipi Masiah magazine liata Maraland map kyh, he hawhta bie doleipa he Paletwa township liata Khumi chyhsazy hnohta chhopsasia awpa kyh tahpa zy reipa a châ.
- 3) June 9, 2009 noh liata eikha Dr. Hla Bu hall liata atyhna hnei heihpa a châ.
- 4) He kyh liata Marapa nôpawzy nata Khumi nôpawzy ei 7 hlei a tyhpa ta adyhna, aryhna bie cha hlaotloh kawpa ta rei papua theipa a vaw châ.

6. Mara Pheisaihzy adyryhna nata apôhkhana châta Mara Awnanopa thlah eima chhâ lymâ.

Myanmar Ryureina riarina daihti liata chipho to heta ama râh pabohsa awpa ta “Zawpi Pabohsana Pheisaih” ama padua. Marapa chhao ama padua hra. Amâ nua chaipa cha “biehneina hmâ thlupa ta râh ryureina pachhâsa awpa nata chipho pabohsa awpa” he a châ. Kô 4 (2021-2024) chhôn liata Mara pheisaih py (3) tlai vaw y ta, atahma châ py (2) deita a vaw y haw. Mara zawpi Awnanopazy ta eima beiseihpa cha Mara pheisaihzy heta thlah miah palôh aw ei ta, miah pabohsa aw ei ta, khakhaipa tawhta miah ama pachha thlyu aw, tahpa he a châ. Pheisaih py (2)zy he ama chhohia thai mâh leipa vâta

Marapa ku liata hrona a pahlei hâpazy, tudaipa vâta hmâh phaohpazy, patupakeipa ta patâhpazy, zikyurâpa (warning) ta a ypazy, sievawna pakhâpa vâta hmo mâ ru ta hmo mâ rutupa vâta niedo a chalei thei khao leipazy, sadô nata lyu lâ a sie thai khao leipazy nata chihupa vâta palôh chieh leipa ta a ypazy hluphi ama ypa cha, hawti, machâ ta pahno khaipa a châ. Kaina ta a nawhta Abela a thiepa hawhta, Esaw ta a nawhta Zakaw a cha dai ngapa hawhta, Aisika vâta o tawhta ama papua hawhta Ismael nata anô hawhta Mararâh liata eima ypa he, Awnanopa ta moh ngâh khao vei.

Chavâta Mara Awnanopa heta unawh panozy a dyhpa ta ama pôhkha thei nawpa ta, local church to ta, zâ to ta nata my to ta thlahchhâna hnei lymâpa a châ. Local Church (20) hleipa liata cha “adyhna châta thlahchhâna py” (Shalom Prayer Group) paduapa ta y molo leipa ta thlah eima chhâ lymâ. Mara zawpizy ta “paduatuhpa nata pabohsatuhpa pheisaih” eima vâ ngaita. Mara Awnanopa ta adyhna, aryhna nata apôhkhana a tei haipa liata hlao patlotuhpa ama châ awpa chhao eima beiseih hmeiseih.

Mara pheisaihzy heta a dyuhna liata pahnetuhpa ama châ awpa hlâ ta, adyhna nata apôhkhana a taotuhpa ama châ awpa tloa eima khohkhei via.

Biechhâna

Unawhzy adyh ngaitapa ta ypa cha, pha ta â ngia kaw dia!... adyhna yna liana cha ABeipa ta byhnâ tona bie pie ta, Tlyzaw hrona awpa cha (Hla 133:1-3).

Zisu cha alei nata avâ azaona achie hawpa pazaona hleidy a châ. Chavâta Zisu cha Dyhna Beipa tahpa a châ. Zisu zituhpazy cha adyhna taotuhpa châta awpa ama châ (Mt.5:9). Zisu cha ano ngiapâtuha zydua cha pôhkha ama châ thei nawpa ta (Zhn 17:21) thlah a

chhâ. ‘Unawh nata aryh tlôh leipa ta maihsâh liata hmo piepa hlâ awpa hlâta cha, a unawhpa nata a kei ryh tua awpa a peimawh via a tah (Mt. 5:23-24).

Zisu cha chyhsa zydua châta adyhna a châpa hawhta, keimo chhao mohropazy châta adyhna lyuchâpa eima châ awpa a châ (I Kaw. 5:18-20). Hebrai Châbu rotuhpa ta “ngiapâna liata bie pahnokheituhpa (tha patlôtuhpâ) zy cha meihdo hawhta miah ama pahlypa vâta riahpha ngaitapa ta hmialâ pangaiapa ta, tôh lymâ ei suh u (Heb. 12:1-3) a tah. Thapatlôtuhpazy he hlaotlohna thabypa ama châ. Keimo eima zydua chhao adyryhna nata apôhkhana tha patlôtuhpâ ngâchhihpa eima châ awpa a châ. Khazohpa ta miah a piepa thaisona, hneina nata thatlôna zydua he hmiahaona nata adyuhna châta hmâ leipa ta, adyhna nata apôhkhana tha patlôna châta tloa hmâ chy u ei suh u. Cha khiahta cha, keimo chhao Mararâh nata Mara Awnanopa pabohsatuhpa eima châ thei hra aw.

+++++++

MARAPA SADUTHLIENA

Vazilai

Zâbi thiehpa liata	Zâbi thiehpa liata
Sakhih nata Changi zy	Sawzaw nata Chakei zy
Charei khoh thei ei sala	Palao hnai thei ei sala
Zabi thiehpa liata	Zabi thiehpa liata
Pazu nata Zaoka zy	Pahmoh nata Pavaw zy
Aviasa thei ei sala	Hlasa khoh thei ei sala
Zabi thiehpa liata	Zabi thieh lia chyhsazy ta
Mie nata I-tohpa zy	Laihna khizaw Mararâh he
Lohkhy biereih thei ei sala*	Ama ngiachhie tlai khiatala*

*SADUTHLIENA MARA RÂH HE

+++++++

ST. FRANCIS ASSISI THLAHCHHÂNA

ABEIPA; He khizaw liata na chhaichhah ta na hmâ bei mah y.

- Adyuna nata ahaomana su liata adyhna chi parietuhpa ta na tao mah y.

- Paraopakituhpa nata hmoparaopa zy hry liata ngiathaina hro na pahneisa mah y.

- Nôlalaona nata azoleina râh liata ngiapâna hro chi parietuhpa ta na hmâ mah y.

- Hnabeidyna, palôhchhâna su liata hnabeiseina na pie mah y.

- Zona khizaw liata khaina pietuhpa ta na tao mah y.

- Ngiarâh, nôpô vasâna su liata, Vâ thlahlôhna na nata hnangâna na tobi mah y. Amen

*Ngiapâna liata Pawhrapa Mopathaiha
Farcis Assisi thlahchhâna Mongyu reih ta ama
rohpa kha Mara reih lâta paliapa ta eima palasapa
he eima râh tlâh nawpa ta eima zydua thlachhâna
châ sala, vaw hmâ pha mah y.*

**မျက်မည်းဂနိုင်းအရပ်တွင် ကြွေလွင့်သွားသော တောပန်းတစ်ပွင့်
REV. VIOLET LOUISE ANNIE LORRAIN (1938-2023)**

Mch. Vahnei Mathipi

အရှေ့ မိုးကုတ်စက်ဝိုင်း၏ အမှောင်ထုကို အောင်နိုင်ပြီး ထွက်လာ
သော နေမင်းကြီး အလင်းရောင်က မွေးဖွားသန့်စင်ပေးသော ဤ နေ့သစ်
၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၅) ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ သည်ကား Rev. Violet □
ကျန်ရစ်သော ရုပ်ကလာပ်ကို မြေကြီးဝမ်းတွင်းသို့ အပ်နှံရသည့် နေ့ပင်တည်း
ကျေးဇူးရှင် သာနာပြုဆရာများ၏ နောက်ဆုံးမျိုးဆက် Rev. Violet အတွက်
မရာ တမျိုးသားလုံး ငိုကြွေး မြည်တမ်း ခြင်း၊ ဝမ်းနည်း ပူဆွေးခြင်း
ရက်သတ္တပတ် အဖြစ် နိုဝင်ဘာလ (၁၃) မှ (၁၉) ရက်ထိ (၇) ရက်တိတိ
သတ်မှတ်သည်။ ရေမြေဒေသအရပ်ရပ်တွင် ပြန့်နှံ့နေထိုင်သော မရာလူမျိုး
တမျိုးသားလုံး ရောက်ရှိရာအရပ်တွင် ရင်ကွဲ မတတ် ကြေကွဲ ဝမ်းနည်းပူဆွေး
ကြသည်။ တချို့ကအင်တာနက် ဆက်သွယ်ရေးနည်း ပညာဖြင့် ရောက်ရှိ
ရာအရပ်များတွင် ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ဂုဏ်ပြုခြင်းများ ထုတ်ဖော်ကြသည်။ သူမ
ကွယ်လွန်သည့် ရက်တွင်ပင် မီဒီရမ်ပြည်နယ်၊ မရာကိုယ်ပိုင်အုပ်ခွင့်ရ အစိုးရ
(Mara Autonomous District Council) က၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၃)
ရက် နေ့စွဲဖြင့် ဆာကူလာ (Circular) ထုတ်ပြန်သည်။ ဝမ်းနည်းခြင်း၊
ဂုဏ်ပြုခြင်း အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၃) မှ (၁၉)
ရက်ထိ (၇) ရက်တိတိ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ် ခွင့်ရ အစိုးရရုံးနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်
နေအိမ်ရှေ့များတွင် ထူထားသည့် အလံများ တစ်ဝက် လျှောချလွင့်ထူရန်
(half-mast flag) □ ဖော်ပြပါ ရက်များအတွင်း ပျော်ပွဲ ရွှင်ပွဲများ မကျင်းပရန်
တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ပြီး၊ မြေမြှုပ် သင်္ဂြိုဟ်သည့် နိုဝင်ဘာလ (၁၅) ရက်ကို
ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒီပဲတိုက် အစိုးရရုံးပိတ်ရက် အဖြစ်ကြေညာချက်
ထုတ်ပြန်သည်။ ဒေသတွင်း သြဇာကြီးမား သော မရာလူငယ် အစည်းအရုံး
(Mara Thyutlia Py) ကလည်း ထိုသတ်မှတ် ရက်အတွင်း မရာမိသားစု
နေအိမ်တိုင်းတွင် အနက်ရောင်အလံ လွင့်ထူရန် နှင့်၊ သူမ၏ ရုပ်ကလာပ်
ထားရှိရာ ဆိုင်ကိုးရွာသို့ ဦးတည်သော ကားလမ်း မကြီးများတွင် ကုန်တင်
ကားကြီး များ ဖြတ်သန်းသွားလာခြင်း မပြုလုပ်ရန် နှိုးဆော်စာ ထုတ်ပြန်သည်
မရာနယ်မြေတစ်ခုလုံး တိတ်ဆိတ်ညိမ်သက် နေသည်။ နိုဝင်ဘာ (၁၅)

ရက်နေ့ ဆိုင်းဟား မြို့မြင်ကွင်း သည် ကိုဗစ် ၁၉ ကာလ ကဲ့သို့ပင် ညိမ်သက် နေသည်။ မရာလူမျိုးများသည် မိမိတို့ အသိစိတ် စေ့ဆော်မှု ကြောင့် ကြိုတင် စီစဉ်ထား သည့် ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲ အခမ်းအနားများ ရပ်ဆိုင်းကြသည်။ မိမိတို့ နေအိမ်တွင်း နေထိုင်ပြီး ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်း ကာလ ကို ဖြတ်သန်းကြသည်။

နိုဝင်ဘာလ ၁၃ မှ ၁၅ ရက်တွင်း မိမိရိပ်ပြည်နယ်နှင့် မရာနယ် အရပ်ရပ် ကျေးရွာများမှ သောင်းချီသော လူထုသည် သူမ၏ ရုပ်ကလာပ် ထားရှိရာ ဆိုင်ကိုးရွာသို့ တိုးဝှေ့ကာ ခြေလျင်၊ ကားများဖြင့် အလူးအယှက် လာကြပြီး၊ နောက်ဆုံးဂါဝရပြု၊ နှုတ်ဆက်၊ ဂုဏ်ပြုစကားများဆိုကြသည်။ တချို့က ညသန်း ခေါင်ယံတွင် ဆိုင်ကိုးရွာ ရောက်ရှိပြီး၊ တချို့မှာ နံက် အာရုဏ်ဦးတွင် ရွာဝင်သည်။ သာသနာပြု ရုံးစိုက်ခဲ့သော တောင်ကုန်း ငယ်လေး ပေါ်တွင် နေ့ရောညပါ ကြက်ပျံမကျ လူစည်ကား ပြည့်ကြပ် နေသည်။ အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှ လာရောက် ဂုဏ်ပြု၊ ဂါဝရပြု၊ နောက်ဆုံး နှုတ်ဆက်စကား လာဆိုသော ဧည့်သည်များ စားရေးသောက်ရေး အတွက် နေရာအနှံ့မှ ငွေကြေး၊ ဒေသနွားနောက်၊ နွား၊ ဝက်၊ ဆိတ်၊ ကြက်၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်၊ ဆန်၊ ဆီ၊ ဆား၊ သကြား၊ စသည့် လှူဘွယ်ပစ္စည်းများ ပါဝင် လှူဒါန်းကြသည်။ အရပ်ရပ်မှ လာရောက် လုပ်အားပေး လူကြီး လူငယ် များက ဝေယျာဝစ္စ၊ ကိစ္စကြီးငယ်များ စီမံခန့်ခွဲသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ မရာအသင်းတော် (Evangelical Church of Maraland) ဘုရားရှိခိုးကျောင်း တည်ရှိရာ နေရာတိုင်းတွင် ထိုနေ့ နိုဝင်ဘာလ (၁၅) ရက်၊ နေ့လည် ၁၂ နာရီတိတိမှ စ၍ အသင်းသူ/သားများ နောက်ဆုံး ပြုအပ်သောဝတ် ပြုကြသည်။ နိုဝင်ဘာလ (၁၅) ရက်နေ့ အိန္ဒိယ စံတော်ချိန် ၁၁ နာရီ ၃၀ မိနစ်မှ စ၍မြေသို့ အပ်နှံခြင်းဝတ်ကို အသင်းတော် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အတိုင်း စတင်ပြုလုပ်သည်။ အသင်းတော် ခေါင်းဆောင် များ၊ အစိုးရ အကြီးအကဲများက နောက်ဆုံး နှုတ်ဆက်ခြင်း၊ ဂုဏ်ပြုခြင်း မိန်းခွန်းများ အသီးသီး ချွေကြသည်။ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ လွမ်းသူ ပန်းခွေများ ချကြသည်။ အင်္ဂလန်၊ မိမိရိပ် ပြည်နယ်နှင့် အခြားသော အနယ်နယ်အရပ်ရပ်က အသင်းတော် ဂိုဏ်းဂဃ အသီးသီးမှ ဝမ်းနည်း ကြောင်း သဝဏ်လွှာများ ပေးပို့ကြသည်။ အသင်းတော် လူငယ်များက နှုတ်ဆက်သံစုံ သီချင်းများ ဆိုသည်။ ဂုဏ်ပြုခရာတီးမှုတ်သည်။ သူမ၏ မိခင်ကိုယ်တိုင် မရာဘာသာစကားဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုသော ဓမ္မသီချင်း “Fading away like the stars of the morning.....Only

remembered by what we have done; by Horatius Bonar” ဖြင့် နှုတ်ဆက်သီချင်း သီဆိုကြသည်။ အရပ်ရပ်မှ လာရောက်ကြသော လူငယ်များ စုပေါင်းပြီး သီဆိုသော ဟာလေလုယား (Halleluiah Chorus) ဂုဏ်ပြု သီချင်းသံသည် ကြားရသူတိုင်း၏ ရင်ကို တုန်လှုပ်စေသည်။ မိုးကောင်းကင်ယံထိတိုင် အသံ လှိုင်းများ ပျံတက်သွား သည်ဟု ထင်ရသည်။ အသင်းတော်၏ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းအတိုင်း နောက်ဆုံပြုအပ်သော ဝတ်ပြုပြီး၊ သိက္ခာတော်ရ ဆရာတော်များက ရုပ်ကလာပ် ထားရှိသော ခေါင်းတလားကို ထမ်းရွက် သယ်ဆောင်ပြီး၊ ညနေ ၄ နာရီခန့်တွင် သူမ၏ အဖိုးအဖွား၊ သူမ၏ ဖခင်မိခင် များ သင်္ဂြိုဟ်သည့်နေရာ သင်္ချိုင်းမြေ၌ ဂူသွင်း မြေမြှုပ် သင်္ဂြိုဟ်သည်။

နှစ်ပေါင်း ၁၁၆ ခုနှစ်အတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ် မရာလူမျိုးများ၏ ရင်ထဲတွင် သဲကန္တာရ မျှ လေဟာနယ် ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။ အထီးကျန်ခြင်း ခံစားကြရသည်။ ပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်းကာလ ရက်သတ္တပတ် နောက်ဆုံး နေ့ရက် ဖြစ်သည့် နိုဝင်ဘာလ (၁၉) ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့တွင် မရာစဝ်ဂေလီ အသင်းတော် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း တည်ရှိရာ နေရာတိုင်းတွင် Rev. Violet အတွက် နောက်ဆုံး ပြုအပ်သော ဝတ်ပြုကိုးကွယ်ခြင်း ဝတ်ပြုကြပေသည်။

မရာလူထုတစ်ရပ်လုံးကို တုန်လှုပ်စေသော Rev. Violet ကမည်သူနည်း။

မရာ သာသနာပြုဆရာ/ဆရာမကြီးများ၏ နောက်ဆုံးမျိုးဆက် သာသနာပြုဆရာမကြီး Rev. Violet သည် ဖခင် Rev. A.B. Lorrain Foxall နှင့် မိခင် Mrs. Louise Marguerite Tlôsai Lorrain တို့မှ ၁၉၃၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၁၆) ရက်တွင် မရာနယ် သာသနာပြုရုံးစိုက်ရာ ဆိုင်ကိုးရွာ၊ ယခင် လူရှေ့တောင်တန်း၊ ယခု မီဇီရမ် ပြည်နယ်၌ ဖွေးဖွားသန် စင်ခဲ့သည်။ မရာလူမျိုး အမျိုးသား Rev. Mark Lapi နှင့် ၁၉၆၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၁၁) ရက်တွင် လက်ထပ်ထိမ်းမြားပြီး၊ သား သုံးဦးနှင့် သမီးတစ်ဦး ထွန်းကား သည်။ သူမ၏ ချက်ကြွေရာ ဇာတိမြေ မရာနယ်ကို သူမ ၁၀တမျှ တွယ်တာသည်။ ဥရောပ လူနေမှုစနစ်နှင့် အစားစာများကိုပင် စွန့်လွှတ်ပြီး၊ မရာ လူနေမှု၊ မရာ အစားအစာများနှင့် တင်းတိမ်ရောင်းရဲသည်။ ၁၉၅၉ ခုနှစ် တွင် သူမ အဖိုး တည်ထောင်ခဲ့သော လာခဲရ် ရှေ့ဆောင်သာသနာ (Lakher

Pioneer Mission) မှ သာသနာပြုဆရာမအဖြစ် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးသည်။ မရာအသင်းတော်၏ မိခင်အသင်း ဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်နှင့် အခြားသော အသင်းတော် တာဝန်များ အဆက်မပြတ် ထမ်းဆောင်သည်။

Rev. Dr. Lambert Carter, Moderator of the Congregational Federation of New South Wales က ၁၉၉၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၈) ရက်နေ့တွင် Mrs. Violet အား လက်တင်မင်္ဂလာ (Ordination) ပေးသည်။ သက်တော် ၈၅ နှစ်တိုင် သေစွာရှိစွာ အမှုတော်မြတ် ထမ်းဆောင်ပြီး၊ မရာလူမျိုးများနှင့် တသွေးတသားတည်း ရပ်တည် သက်ရှင်သည်။ မရာ လူမျိုးများနှင့် အတူတကွ လက်တွဲပြီး ခက်ခဲသော ဘဝရုန်းကန်နေစဉ် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၃) ရက် အိန္ဒိယ စံတော်ချိန် နံက် ၈ နာရီ မိနစ် ၁၀ တွင် နောက်ဆုံးသော ထွက်သက်ဝင်သက် အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။ သူမ၏ အဖိုးအဖွား များက ၁၉၁၄ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သော သွပ်မိုး၊ သစ်တိုင်၊ ဝါးထရုံကာ နေအိမ်အိုကြီးတွင်ပင် ခေါ်တော်မူခြင်းခံသည်။ သူမ ခင်တွယ်သော မရာမြေ၊ သူမ တန်ဖိုးထားသော မရာလူထု၊ သူမ ချစ်သော ခင်ပွန်း၊ သားသမီး၊ မြေးများကို ကြောခိုင်းပြီး၊ သူမ ဘဝတစ်ခုလုံး ယုံကြည်ကိုးစားသော ထာဝရဘုရားသခင်၏ ရင်ခွင်တော်၌ထားဝရ ခိုနားခဲ့လေပြီ။

Rev. Violet သည် မရာလူမျိုးများ၏ ပထမဆုံး သာသနာပြု ဆရာကြီး Rev. R.A. Lorrain နှင့်ဇနီး Ms. Maud Louise Ulander Lorrain တို့၏ တစ်ဦးတည်းသော မြေးဖြစ်သည်။ မရာလူမျိုးတို့ကို သာသနာပြုရန် တင်ပြသည်ကို ထိုစဉ်က သာသနာပြုအသင်းကြီးများက ငြင်းပယ်သဖြင့် R.A. Lorrain သည် စိတ်အားထက်သန်သော စေတနာရှင် ယုံကြည်သူ တစ်စုဖြင့် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၁) ရက်၊ ၁၉၀၅ ခုနှစ်၊ လန်ဒန်တွင် “လာခဲရ် ရှေ့ဆောင်သာ သနာ” (Lakher Pioneer Mission) တည်ထောင်သည်။ သာသနာဆောင်ပုဒ်မှာ “ဆုတောင်းခြင်း ပေါ်တည်ဆောက်၊ ယုံကြည်ခြင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်” (FOUNDED ON PRAYER AND LAUNCH IN FAITH) ဟုဆိုသည်။

လောရိန်းတို့ ဇနီးမောင်နှံ သည် ဇန်နဝါရီလ (၁၈) ရက်၊ ၁၉၀၇ ခုနှစ်၊ သောကြာနေ့ နံနက်အာရုံဦး ချိန်တွင် နေမဝင်အင်ပါရာဟု တင်စားခေါ်တွင် သော လန်ဒန်မြို့ကို ကျော်ခိုင်းပြီး၊ ထွက်ခွာလာခဲ့သည်။ ၁၉၀၇ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၂၆) ရက်၊ ညနေ (၄) နာရီတွင်

သာသနာပြုလုပ်ငန်း ရုံးစိုက်မည့် ဆိုင်ကိုး (Saikao @ Tlôσαι) ရွာ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ခုနောင်းပိုင်း ဘာသာဗေဒ ပညာရှင်များက သတ်မှတ်သော မရာအက်ပီ (Maraic) ဘာသာစကား အုပ်စုဝင် လူမျိုးစု များကို သာသနာနယ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး သာသနာပြုလုပ်ငန်း စတင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ယခင်လူရှေ တောင်တန်း၊ ချင်းတောင်တန်း၊ မြောက်ပိုင်း အာရ်ကန်တောင်တန်း အုပ်ချုပ်ရေး နယ်မြေ တွင်းရှိ မရာအက်ပီ အုပ်စုဝင် မရာ လူမျိုးများနှင့် ခူမီးလူမျိုးများကို ယေဂ္ဂုခရစ်တော်၏ တရားတော် ဟောကြားသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ‘ကားတိုင်စစ်သည်တော်များ’ (Soldiers of Cross) ခေါ် နယ်ခံ ကနဦး ယုံကြည်သူများကို တစ်လ ၄ ရူပီး ထောက်ပံ့ကြေး ပေး၍ စေလွှတ်သည်။

လော်ရိန်းသည် သူမတိုင်ခင် တီထွင်ခဲ့သော မရာစာပေကို ပြန်လည် တီထွင်ဖန်တီးပြီး ၁၉၀၈ ခုနှစ်၊ မတ်ချီလ (၁၆) တွင် အောင်မြင်စွာပြီးဆုံး သည်။ မရာဘာသာစကားဖြင့် သမ္မာကျမ်းစာ ဘာသာ ပြန်လုပ်ငန်းကို တစိုက်မတ်မတ် အာရုံစိုက်ပြီး လုပ်ဆောင်သည်။ နေ့ချိန်တွင် မရာ စကားကို သင်ယူရင်း ညသန်းခေါင်ယံ ကျော်ထိ ဆီမီးခွက် ထွန်းကာ ကျမ်းစာ ဘာသာပြန်သည်။ ကျောက်ကပ်ရောဂါ ပြင်းထန်စွာ ခံစားနေချိန်ပင်လျှင် စားပွဲအောက်တွင် ဆီးအိုးထားပြီး နေ့ည မနား ဘာသာပြန်သည်။ သူ့ဇနီး Ms. Maud Louise Ulander Lorrain သည်လည်း သာသနာပြု လုပ်ငန်းတွင် အနီးကပ် ကူညီ လုပ်ဆောင်သည်။ ဥပဒ်နေ့ ကျမ်းစာ သင်ကြားခြင်း၊ ကျမ်းစာပုံပြင်များ သင်ကြားပေးခြင်း၊ လူမမာများအား ဆေးဝါးပေး ကုသခြင်း၊ အမျိုးသမီးများအား ခရစ်တော်၏ မြတ်သော တရားတော် အပြင် စက်ချုပ် သင်တန်း၊ ဇာထိုးပန်းထိုး၊ မုန့်လုပ်နည်း များကို လည်းသင်ကြားပေးသည်။ အပတ်စဉ် ကြာသပဒေးနေ့တွင် အုပ်ချုပ်သင်တန်း ပေးသည်ကို အစွဲပြု၍ ယနေ့တိုင် ကြာသပဒေးနေ့ကို မရာစကားဖြင့် အုပ်ချုပ်နေဟု (Pobienoh) ခေါ်တွင်သည်။ သောကြာနေ့က စာသင်ကျောင်း နောက်ဆုံးနေ့ဖြစ်၍ စာသင်နောက်ဆုံးရက်ဟု ခေါ်ဆို သည်။ နေ့ညမနား ၃၇ နှစ်တိုင် ခက်ခဲပင်ပန်းစွာ အမှုတော်မြတ်များ ဆောင်ရွက်နေစဉ် သက်တော် ၆၄ နှစ် အာရ်၊ အေ၊ လောရိန်းသည် ၁၉၄၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၄) ရက်၊ နံက် ၄ နာရီ ၄၅ မိနစ်အချိန်တွင် ဖခမည်းတော်၏ ရင်ခွင်တော်၌ နားခို

ခဲ့သည်။ သူ့ ရုပ်ကလာပ်ကို ဖေဖော်ဝါရီလ (၅) ရက်၊ နံက် ၁၀ နာရီ ၄၅ မိနစ်တွင် မြေမြှုပ် သင်္ဂြိုဟ်သည်။ သူခင်တွယ်သော မရာမြေ၊ ဆိုင်ကိုးရွာတွင် ခေါင်းချခဲ့သည်။

သူမ ခင်ပွန်းကွယ်လွန်ပြီး ၁၆ နှစ်တိုင် ခေါင်းပါးလှသော တောင်ပေါ် ဒေသတွင် အထီးကျန် ဘဝ ဖြတ်သန်း ခဲ့သည်။ အမှုတော်မြတ် ဆက်လက် ဆောင်ရွက်နေစဉ် ၁၉၆၀ ခုနှစ်၊ မေလ(၂၄) ရက်တွင် ခေါ်တော်မူခြင်း ခံခဲ့သည်။ ကွယ်လွန်ချိန် တွင် အသက် ၈၄ နှစ်၊ မရာနယ်တွင် အမှုတော်ဆောင် သက် ၅၃ နှစ်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဗြိတိသျှစစ်ဗိုလ်များ၏ စေတနာဖြင့် နေရပ်ပြန်ရန် တိုက်တွန်း ခြင်းကို ငြင်းဆန်ပြီး၊ မရာနယ်တွင် ကြံကြံခံ ရပ်တည်ကာ ဗြိတိသျှ စစ်သည်တော်များ ကို ကူညီပေး ခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရမှ အာရုံ၊ အေ၊ လောရိန်းအား ၁၉၃၇ ခုနှစ်၊ မေလ (၁၂) ရက်နေ့စွဲဖြင့် “King George VI Coronation Award, ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် Mrs. Maud Louise Ulander Lorrain အား “Kaisar I Hind Medal” ဂုဏ်ပြုတံဆိပ်များအသီးသီး ချီးမြှင့်ကြသည်။

အာရုံ၊ အေ၊ လောရိန်းနှင့် Tlôsai Lorrain တို့တွင် သမီးတစ်ဦး ထွန်းကား သည်။ ၁၉၀၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၈) ရက်တွင် မရာမြေ ဆိုင်ကိုးရွာ၌ မွေးဖွားသည်။ ဆိုင်ကိုးရွာစားစော်ဘွားက Tlôsai (တလောင်ဆိုင်သူ)ဟု နာမည် ပေးသဖြင့် သူမနာမည်မှာ Mrs. Louise Marguerite Tlôsai Lorrain ဖြစ်လာသည်။ မရာများက Tlôsai ဟုခေါ်သည်။ Lakher Pioneer Mission မှ သာသနာပြု ဆရာကြီး Rev. Albert Bruce Lorrain Foxall နှင့် လက်ထပ်ပြီး၊ သမီးတစ်ဦးထွန်းကားသည်။ ထိုသမီးမှာ ယခု Rev. Violet ပင်ဖြစ်သည်။

သာသနာပြုဆရာ ဇနီးမောင်နှံသည် သူတို့၏ မိဘများ မပြီးဆုံး သေးသော သာသနာပြုလုပ်ငန်း အားလုံးကို ခက်ခဲပင်ပန်းစွာ ဆက်လက် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ Mrs. Tlôsai သည် သာသနာလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင် နေချိန် ၁၉၆၈ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၂၁) ရက်တွင် ပန်ဂျာပြည်နယ်၊ လူဒီယားနား ဆေးရုံတွင် ခေါ်တော်မူခြင်းခံသည်။ သူမ ချက်ကြွေရာ မရာမြေကို ခင်တွယ်သူ ဖြစ်သည်။ ဆေးကုသရန် ထွက်ခွာချိန် သူမ ချက်ကြွေရာ ဆိုင်ကိုးရွာမှ မြေသား ၂ ကီလိုဂရမ်ခန့် ယူဆောင်သွား ခဲ့သေးသည်။ သူမ၏ ကျန်ရစ်ခဲ့သော ရုပ်ကြွင်းများကို မရာနယ်သို့ ပြန်ယူဆောင်လာပြီး ၁၉၉၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၆) ရက်နေ့တွင် သူမ

မိဘများ ဘေးနားကပ်လျက် ပြန်လည် မြေမြှုပ်သင်္ဂြိုဟ်သည်။ သူမခင်ပွန်း Rev. A. B. Foxall လည်း ၁၉၇၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၂) ရက်နေ့တွင် ဆိုင်ကိုးရွာ၌ပင် ခေါ်တော်မူခြင်းခံသည်။ သူတို့အားလုံးက အလွန်ချစ်မြတ်နိုးသော တစ်ဦးတည်းသော မြေး၊ သမီးကို မရာလူမျိုးများ ရင်ခွင်ထဲ အပ်နှံပြီး၊ အိမ်တော်သို့ ပြန်သွားနှင့် ကြလေသည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်ထူးများသည်ကား Rev. Violet ၏ အဖိုး၊အဖွား၊ မိဘများပင် ဖြစ်ကြသည်။

သာသနာပြုဆရာကြီးများသည် မရာလူမျိုး တမျိုးသားလုံး ခရစ်တော်ဘုရား သိကျွမ်းခြင်း အသက်တာ၌ တည်ဆောက်ပေးခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ် မေလ (၂၄) ရက်တွင် ထိုစဉ်က သာသနာပြုဆရာကြီး တစ်ပါးမှ - “လောရိန်း သာသနာသည် မိသားစု သာသနာ၊ စေတနာရှင်တစ်စု၏ အလှူပေါ်တွင်သာ ရပ်တည်သော သာသနာ၊ တစ်နှစ် ဘက်ဂျက်မှာ စတာလင်ပေါင် ၂၅၀၀၊ ၃၀၀၀ ခန့်သာရှိ၏။ ယခင်နှစ်ဆိုလျှင် အလှူငွေ လျော့နည်းသွားသည်။ အလှူရှင်များ သေဆုံးခဲ့ကြဟန်တူသည်။ လောရိန်း တည်ထောင်သော အသင်းတော် သည် National Christian Council of Assam ၏ အဖွဲ့ဝင်လည်းမဟုတ်ပေ” ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။

၁၉၁၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၈) ရက်တွင် ယုံကြည်သူအနည်းငယ် မျှဖြင့် စတင်တည်ထောင်သော မရာ အသင်းတော် “Lakher Church” သည် ယခုတွင် ချင်းပြည်နယ်၊ မိမိရမ်ပြည်နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ရန်ကုန်၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ ဩစတြေးလျ၊ အမေရိကန် စသည့် နိုင်ငံများနှင့် နေရာအနှံ့တွင် ရပ်တည်နေလေပြီ။ ပြင်ပထောက်ပံ့မှုမယူဘဲ၊ သီးခြား လွှပ်လုပ်စွာ ရာစုနှစ် တစ်ခုကျော် ခိုင်မာစွာ ရပ်တည်နေသည်။ Myanmar Council of Churches (MCC)- May 1, 1985), Christian Conference of Asia (CCA -1989), World Communion of Reformed Churches (WCRC) ယခင် World Alliance of Reformed Churches (1993), World Council of Churches (WCC- Feb.3, 2001), Lutheran World Federation (2010) တို့တွင် အဖွဲ့ဝင် အသင်းတော်အဖြစ် ရပ်တည်နေပေပြီ။

မရာဘာသာစကားဖြင့် စာပေများ ပြန်လည်ဖန်တီးတီထွင် ပေးခဲ့သည်။ မရာစာပေဖြင့် စာအုပ်စာပေများ ရေးသားထုတ်ဝေပေး

ခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ မရာကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရအစိုးရ ကျောင်းများတွင် အဋ္ဌမတန်းထိ မရာဘာသာ စကား သင်ယူသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ချင်းပြည်နယ်တွင် ပြည်နယ်အစိုးရ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ၂၀၁၄-၁၅ ပညာသင်နှစ်မှ စ၍ မတူပီ၊ ပလက်ဝ၊ ထန်တလန် မြို့နယ်တွင်းရှိ အခြေခံ ပညာရေး ကျောင်းများတွင် မရာစာပေ သင်ကြား ပေးလျက် ရှိသည်။

သာသနာပြု ဆရာကြီး/ဆရာမကြီးများ၏ တစိုက်မတ်မတ် လုပ်ဆောင်မှု ကြောင့် မရာဘာသာဖြင့် ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်းစာအုပ်ကို ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် The British and Foreign Bible Society of India and Ceylon မှ ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုစဉ် လူရှေ့တောင်တန်း၊ ချင်းတောင်တန်း၊ မြောက်ပိုင်း အာရ်ကန် တောင်တန်း တွင်းရှိ လူမျိုးများတွင် ပထမနှင့် အဦးဆုံး ထုတ်ဝေသော ခရစ်ယာန်သမ္မာကျမ်း စာအုပ် အဖြစ် မှတ်တမ်းတင်သည်။ သာသနာပြုဆရာကြီး/ ဆရာမကြီးများ၏ အမြော်အမြင် ညဏ်ပညာကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်း အုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေအရ မီဒီရမ်ပြည်နယ်တွင် မရာကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ ဒေသ (Mara Autonomous District Council) အဖြစ် ရပ်တည်နေသည်။ ယခုတွင် ပိုမိုမြင့်မားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက် လှုပ်ရှား လျက်ရှိသည်။ ရှိသေးသည်။ စာဖွဲ့၍ ကုန်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ သူတို့သည် မရာလူမျိုးများအတွက် မပြုလဲနိုင်သော သမိုင်းမှတ်တိုင်များ စိုက်ထူပေး ခဲ့ကြသည်။ မရာလူမျိုး ဖြစ်တည်မှု အတွက် ခိုင်မာသော အုတ်မြစ်များ ချပေးခဲ့ကြသည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၅) ရက်တွင်မူကား မိသားစုဘဝကို ချစ်ခင်မြတ်နိုး တန်ဖိုး ထားကြသော သာသနာပြုဆရာ/ ဆရာမကြီးမိသားစုဝင် ငါးပါးသည် သူတို့၏ သံယောဇဉ်ကြီး ခိုင်မြဲစွာ ချည်နှောင်ပြီး ခင်တွယ်သော မရာမြေ မြေကြီးဝမ်းတွင်းတွင် ဘေးချင်း ကပ်လျက် အတူတကွ ထာဝရ အိပ်စက်အနားယူကြလေပြီ။ နောက်ဆုံးသော ရှင်ပြန်ထမြောက်ရာ နေ့ရက်ကို သူတို့ ချစ်သော မရာလူမျိုး တို့နှင့်အတူ မျှော်လင့် စောင့်ကြိုနေကြသည်။

Rev. Violet သည်ကား လူတိုင်းကြိုက်သော တော်ဝင် နှင်းဆီပန်း ကဲ့သို့ ထယ်ဝါခမ်းညားမည် မဟုတ်ပါ။ မဲဇာအရပ် တောကြိုတောင်ကြား မျက်မည်း ဂနိုင်းအရပ်တွင် ပွင့်လန်းသော တောပန်းတပွင့် မျှသာ ဖြစ်ပေမည်။ သို့သော် တောရိုင်းပန်းမဟုတ်ပါ။

တောပန်းတစ်ပွင့်၏ မွှေးရနံ့သည် မရာမြေနှင့် မရာလူမျိုး များကြားတွင် ထာဝရ မွှေးကြိုင်နေအံ့မည်သာ။

(Rev. Violet အား ဂုဏ်ပြုသည့် ဤဆောင်းပါးကို ဦးဗန်နေ၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ မရာစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအသင်း၊ မရာဇဝံဂေလီအသင်းတော်၏ အသင်းဝင် ယုံကြည်သူ တစ်ဦးက မရာလူထုပူဆွေးဝမ်းနည်းခြင်း ရက်သတ္တပတ် ကာလအတွင်း ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၈) ရက်နေ့တွင် ရေးသားသည်။)

+++++++

HMOTAOPAZY KYHPACHÂNA: CHHAHTHIE MISSION

Hmotaopazy Kyhpachâna cha Thâtihpha Hneina Hro a châ

Rev. Phuhe

Biehmiapa

Khazohpa cha chyhsapa nata a hmotaopazy he kyh a pachâ ngaitâ kaw. Khazohpa khizaw paysa tua nota yzie ahnei leipa hawhta a y chy (Athaona.1:1-2). Cha yzie ahnei mâh leipa khizaw cha yzie a hnei thei nawpa ta Thlahpa ta khainazy, chhô nata zâzy, tilaipi nata tlâhzy a paysa pazao lymâ (Athaona.1:3-25). Chyhsa moleina piehpiena vâta atanoh hmotaopazy he a rôhpa ta a y (Roman. 8:20). Hmotaopazy he right (tovyuh) amâ hnei hra. Hmotaopazy pasô thaina he thâtihpha hneina hro chhao a châ hra. Hmotaopazy kypachâleina (right papeisaleina) he moleina a châ.

Rev. Dr. Zodau, MEC 2021 September apahrâna guide book liata “Khazohpa ta hmotaopa cha taopathi a byuh khaolei awpa ta tao leipa ta, taopazao lymâ abyuhpa ta a tao. Cha taopazao lymâna cha thlahpa hmâpa ta a chyhsazy liata a pahnieh” tahpa a reih. Chyhsapa châta hmotaopazy he hmâ awpa pasaihpa châ taraw ta, aohraona ta hmâ pasaipa châ vei. Hmotaopazy kyhpachâ ta pabohsana, hmotaopazy tovyuh (Right)

piena/ pahneisana kyh he ngiapâtuha châta raihria peimawh kawpa chhahthie Mission a châ.

Paysana Theology (Creation Theology)

Athaona 1:1 bie, Mongyuh reih ta, “In the beginning God created the heavens and the earth” tahta he eima Missionary Vaili Mapaw ta cha Mara Biehai (1956 Edition) liata, “Athaona liata Khazohpa ta alei nata avâ paysa ta” tahta ta a palie. Mara Biehai Revision eikhana (1972 Edition) liata deikua cha “Athaona liata Khazohpa ta alei nata avâ tao ta” tahta ta pananopa a châ. Paysa (create) he Hebrai reih ta **Bârâ** tah ei ta, he verb he Khazohpa raihria reina lia deita ta hmâpa a châ. A chhâpa cha, a y leipa a paysa theituhpa he Khazohpa deita a châpa vâta a châ. Khazohpa ta a pakah ta biepiepa ta, a y leipa tawhta alei nata avâ a paysa. Biepiepa nata biereipa ta hmo a paysa theipa cha Khazohpa hrohpa nata pathaihpa deita he a châ. (*Lai U Fachhai, Biehai Achuna, “Paysana Theology” (Creation Theology), WhatsApp group, 2019*)

Zyhna hropa zy liata khazoh zy raihria cha a tao ta taopa châ ei ta, bie ta hmo paysa vei ei. Biehai Pathaihpa ta Khazohpa deikua cha bie ta hmo a paysa theipa a châ atah. Chavâta Mara Biehai Athaona 1:1 he nama rei tita “Athaona liata Khazohpa ta alei nata avâ paysa ta” tahta pachâna hneipa ta rei awpa he pha ei ta hmeiseih.

Biehai nata Hmotaopazy (Green Theology)

Atahmâ hlâta he khizaw su nanopazy liata **Green Week** â mâ hmâ ty. Rev. Dr. Lai U ta, “Green Week ta â chhuahpa cha, eima pahrâna khizaw leilô he chyhsapazy ta parao via laih lymâ pi ta, hmo hrohneizy amâ lei lymâ.

Chavâta, eima pahrâna leilô eima mohôh phaleipazy tawhta bâsai ta, leilô he pahro via lymâpa ta, hro via lymâ sila, chhâ a vaw y lymâ awpazy châta pahrâna tlâhpa leilô ta ryusôhpa siesai awpa ta hmala ta, hriapasa ta, eima khizaw saizie zy panano ta, eima hrozie zy thlai (a panano) awpa ta, a pasyuna hâta châta hmâ awpa a châ” a tah.

Biehrai ta, “Izarel sawzy kha ama lyu nata leipaliezy hmâ chatlao tu leipa ta, kô charu ama palie khai tawhta a kô sarina cha ama pahâsa tyh awpa a châ” (Theihthai 25:1-7) a tah. Theilâpa kô ama thlu awpa châ vei (Ryha 20:20). Eima pahrâna leilô he Khazohpa paysapa châta (Âthaona 1:1), chavâta keimo eih châ vei, Khazohpa eih a châ (Theihthai 23:23)” a tah. Keimo cha Khazohpa o a tlôhpa (tenent) deita eima châ. Leilô he eima hmâ awpa ta Khazohpa ta maniah a piepa cha châ tlai ta, cha nota a phapa ta khâsia ta, mohôh awpa he Khazohpa ta bie maniah a piepâ haw (Âthao 2:15). Aruapa kawh ngaitapa liana heta Noh zy, Thlapa zy, Awhsizy y ta, chazy hry liata thokha cha Awhsi laipazy (planet) châ ei ta, eima pahrâna alei (earth) nata Thlapa zy chhao he planet ama châ hra. “Planet hropazy liata hrona a hneipa nata a hnei thei awpa planet hmôpa châ mâh veih”. Eima pahrâna alei (earth) deita he hrona a hneipa a y chhôhpa cha a châ. Cha nota, leilô he a phapa ta chado leipa châ mawh sala, eima mohôhpha vei khiata cha, planet hropazy hawhta, hrona a hnei thei khao leina daihti a tlô thei hra aw.

Alei liata hrona a y pazao pha thei nawpa ta, ato â zao pha khai ha awpa, ecological balance (hmotaopa chi nano nanopa zy a pazaopakhi vei châhna liata tlâhna) a y

awpa a byuh. Cha cha atanoh khizaw ta arapasua pha ngâsapa pachuna nata mission a châ. Râh nata leilô he hroh lymâ sala, hrohnei tota ama pahrâ lymâ thei nawpa ta, ato â zao pha khai ha awpa nata amâ deichhy khai ha awpa a byuhna kyh, hmotaopazy araohna (creation harmony -ecological balance) a y awpa a byuhna kyh cha eima pahno khai pa liata alai viapa nata akawh viapa ta eima khâsia via awpa a pha.

Eima pahrâna chhaolei he a raona nao tu ha ta, chavâta chado ngaitapa nata a phapa ta eima mohôh vei khiata cha, chhâ a vaw y lymâ awpazy châta pahrâ tlâh leina râhchawhpa (Barren Land) nata râh raohpa ta eima tao pathlei aw. Chhaolei he a hroh silipa ta y lymâ sala, hrohnei tota eima pahrâ lymâ thei nawpa ta, hmotaopa zydua azy-tlapa ta (ecological balance) a y awpa byuh ta, hmotaopa zydua araohpa ta a y thei nawpa ta, hmotaopa zy hnoh kyhpachâna, pasôna, pabohsana raihria, “Right” (tovyuh) piena/ pahneisana zy liata aki pasâh awpa a châ.

Hmotaopa zy Pasôna

Maophaohna (Responsibility) tahpa he ngiapâtuha zy hro liata apeimawh ngaitapa a châ. Rev. Dr. Zodau ta, “Khazohpa Khinarâh cha maophaohna ta padua awpa ta Zisu ta mia a pachu”, tahpa ta a reih. Maophaohna (responsibility) tahpa he hawrawh hropa ta reipa a châ khiah “taovyuh” tagna a châ. Rev. Maiki hawrawh ahlypa a châ khiah “tovyuh” nata “taovyuh” tahpa a châ. Khazohpa tawhta eima topa cha tovyuh châ ta, eima topa chô liata eima maophaohna cha “taovyuh” a châ. Châvata “tovyuh” nata “taovyuh” he “tâkâ phia mianopa” (two sides coin) hawhta a pachhaih thai leipa a châ. Maophaohna a hneileipa Khazohpa ngiachhiena y

thai vei. Chavata maophaohna cha “Khazohpa ngiachhiena byhnâ eima to chhâna” he a châ hra.

Maophaohna liata “Pasô” tahpa cha “amopati” tahna a châ. Hrona byhnâ (Khazohpa hmotaopa liata) a mopati kawpa ta ama hmâ thai nawpa a châ. Kaohro la tawhta mopa a châ khiah, pasô tahpa cha “pathlaopadi leipa ta” tahna a châ. Pasô tahna chhao he “mâ paysa” tahna chhao a châ hra. Pakhona ta chyhsapa he Khazohpa ta ano kakuapa ta ataopa a châ (Athaona. 1:27). Reikhohpa cha sawnawh zy cha chyhsapa châ eita, mâ hnei kawpa eima châna hawhta chyhsa mâ ahnei kawpa pachâsa awpa he nô nata paw zy maophaohna a châ tahna a châ. Chyhsa hro chhao mâ hnei kawpa ta khâsia awpa a châ hra.

Rev. Dr. Sikhaw, MEC September 2022 apahrâna guide book liata, “Chyhsapa ta a pahrâna leilô he mohôhna, pasôna, pabohsana zo pha kawpa ta a pachâ khiah deita a no pôhpa hro â paboh thei aw, hmotaopazy mohôhna he keimo a mohôhna tlaô a châ” a tah. Hmotaopa zydua “Right” tovyuh hnei hrapa amâ châ. Chyhsapa ta hmotaopazy he huhiehna apie via khia, hmotaopazy ta chyhsapa he huhiehna miahpie via hra aw. Leilô kyhpachâna hnei ta pasôna cha Khazohpa â lyna zie nata ano eima chakaona, eima hro a bohna a châ.

Hmotaopa zy Pabohsana

Mohôhna raihria he Khazohpa ta hmo paysa tuana daihti liata ahnawpa eima châ haw (Athaona. 1:28). Khazohpa tawhta eima topa byhnâ zy, hmotaopa zy pahleipadia awpa nata parao awpa ta tuahpa châ mapi. A parao theipa hmozy tawhta pabohsa awpa nata a vaih

awpa eima châ. Hnatlâna lâ tawta reih eita, “Patlâhna hlâta a vaihna a peimawh via” ama ta hra. Pabohsana raihria tawhta hmotaopazy â boh thei nawpa ta Khazohpa bie peimawh ta, Khazohpa bie hmâpa ta pabohsana raihria awpa ta ngiapâtuha zydua maophaohna eima hnei khai.

Hmotaopa zydua hnoh kyhpachâna (Mohôh phapa) hnei thei nawpa he a paysatuhpa, ngiachhiena ta mohôtuha rai mania apietuha Khazohpa pahnopasiana liata â vaw pahnieh. Chavâta Hmotaopa zydua azipa pahno awpa a byuh, ano cha Khazohpa a châ. Khazohpa khodâh hawhta mohôh awpa byuh ta, Khazohpa khohzie ropadyna liata “maophaoh” mohôhna cha Khazohpa khohdâh châta Biehrai bie a châ pyly hra. Thâtihpha Mâka ta, “*Khizaw zydua liata sie u la, hmotaopa zydua hno thâtihpha he chho teh u*” a tah. Chavâta Hmotaopa zydua cha kyhpachâna hnei (pasô, pabôhsa) ta maophaoh khe awpa he Khazohpa Biehrai tawhta eima chupa a châ.

Bie Pachhasana

Khizaw liata hmoto zydua he Khazohpa ta a taopa châta, keimo deikua pavaosapa dei eima châ. Beipa eih mohôh khasia chakaona he, chyhsapa khohna zie hawhta chakao thaipa châleipa ta azipa Khazohpa khohzie ta mohôh awpa abyuh. Chahasala, chyhsa moleina piehpiana vâta atanoh hmotaopazy he a rôhpa ta a y. He arao haipa chheipâh he taopathi awpa ta atanoh ngiapâtuhpazy maophaohna a châ. Hmotaopazy hnoh chhaota tovyu (Right) eima pie via awpa peimawh ta khotalaina, huhiehna zy eima pie via awpha a châ. Hmotaopa zydua hnoh “tovyu” piena cha hmotaopazy kyhpachâna a châ. Cha cha râh leilô he pahrâna

khochhihpa ta taona châ ta, chhâthie Mission chakaona liamaripa chhao a châ (Rom.8:19-23). Khazohpa nata eima Biehraia ta maniah â hnawpa hawhta, ngiapâtuhpazy ta, Khazohpa ta maniah a piepa leilô pasô, pabohsa ta, pahrohsa lymâna kyh liata atao phachaipa châ a chhuah ei s'u. Nama zydua Khazohpa tawhta byhnâ thiehma vaw to muh vy. Amen!

+++++++

BIEHRAI TA SONA KYH MIA A PACHUNA DÂH

Rev. Dr. Vazilai

Biehmaipa

Sona kyh he kawhkaw ta kao hlupi tawhta chhôpasia theipa a châ. He liata deikua cha Biehraia pachuna zie tawhta a pachhoh kawpa ta palasa ei chhuahpa a châ. Biehraia bie ei vaw hmâ awpa he Mara reih Centenary Edition ta ama papuapa liata bie kha ei hmâ via aw.

Sona tahpa y zie

Sona tahpa he khapa ma? Sona kyh reipasiana liata kao hlupi reina a y thei aw. Chyhsa thokha ta pahnothaina, novâhna, pachhupatlai thaina, etc. zy a châ ama tah holo. Adopa tlai a châ. Sona he sona a châpa vâta y zie kathu kawpa a hnei. Sona he chyhsa ta alei theileipa ta eima hnei cheingei awpa chhaichhih peimawh kawpa sâkha a châ. Biehraia tlai ta, *“Sona he siesai leipa la, a cha pabohsa lymâ aw; pasô ngâita la, a cha pabohsa lymâ aw. Sona hneipa he, na tao theipa hmo peimawh chaipa a châ. Na hnei theipa a châ*

khiatala, novâhna nata pahno thaina hnei ha mah y. Sona he pasô ngaita kaw la, chyhsa rôhnahta ta a cha tao aw. A pyhpahly la, palyupalihna a cha vaw tlô kheipa aw. Ano cha na rôhnahta lakho a châ aw” (Bies. 4: 6-9) tahpa ta mia a pachu. Sona châ y zie hnei kawpa ta hrozie awpa novâna nata pahnothaina he a châ. Sona ta hrona ngiapa a sa papua lymâ.

Sona he kheita eima hnei aw?

Sona hneina kyh he Biehraï ta he hawhta mia a chhopa eima hmô. *“Khazohpa ta Zisu Krista cha eima Sona châta tao ta, Ano ta Khazohpa lâta maniah paryh ta, Khazohpa chyhsa pathaihta nata khotalaipa eima vaw châ haw”* (I Kaw. 1:30). *“Abeipa Khazohpa china cha novâhna a thaona châ ta, Ahrupazy ta sona uasa leipa ta, achu awpa kho tyh vei ei”* (Bies. 1:7) tahpa eima hmô. Sona hneina cha Khazohpa china liata a pahniepa châta, Khazohpa china cha hmopha leipa a heisaina he a châ (Hlazy 1:1-7). Sona he achuna tawhta nata Khazohpa china tawhta eima hnei theipa a châ.

Chyhsa Sopa

Sona a hneipa he chyhsa sopa eima tahpa a châ. Chyhsa sopa châ Sona pietuhpa Khazohpa china he khâchâ hnei hawhta a hrona ta Khazohpa a chakaotuhpa a châ. Chyhsa sopa cha hmo yzie pahno thaikaw ta hrozie dopa liata a hrona he hro awpa khâchâ a chhuah lymâ tyhpa a châ. Chyhsa sopa cha *“Keima he ei pahnopa a chy kawna achu awpa, reingia awpa ei peimawh”* tahpa a pahnopa, chialia (sala) leipa chyhsa he a châ. Socrates ta *“Keima he khapa hmâh pahno lia vana tahpa ei pahnopa daihti lia he ei pahno chaina nata ei so chaina tiao a vaw châ”* a tahpa hawhta a châ. Chyhsa

sopa cha “*Keima he a pathlai awpa, a panano awpa chyhsa peimawhpa ei châ*” tahpa a pahnotuhpa he a châ. Chyhsa sopa cha hmo dopa nata hmo doleipa, hmo chhiepa nata hmo phapa pahno thai ta, hmo dopa a taotuhpa, chyhsa kyhpachâ ta chyhsa châta hmo phapa taotuhpa zy ama châ hei hra. Chyhsapa he chyhsapa hawhta a hm thaipa he chyhsa sopa a châ.

Sona a hneipazy ta ama topa byhnâ sôhpa zy

Khazohpa tawhta sona mia a piepa Zisu Krista liatapa cha Zisu Krista ngiapâtuha zy ta eima to awpa a châ. Eima to awpa to thei nawpa liata Abeipa Khazohpa china he athaona a vaw châ haw. Chavata eima yna mai liata Khazohpa he eima chi awpa a châ. Khazohpa china he kyhpachâna ahlaopa china a châ. Sâta nata Pheisaizy eima chipa hawhpa châ vei. Sona a hneituhpa nata atotuhpa zy ta ama topa byhnâ sohpa Biehraia ta mia a pachupa zy cha:

01. Chyhsa sopa ta hiehâhna padia theina byhnâ sôhpa to ta ahrupa hawhta hiahrina tao beih vei. (Biech. 7:9-10)
02. Chyhsa sopa cha chyhsa to châta ama phahnai. (Biech. 7:11)
03. Chyh sopa pakha he ryureituhpa pahraw hlâ ama pha hnai via. (Biech. 7:19)
04. Sona ta hmo zy he a pasia thei. (Biech 7:23)
05. Sona ta hmo yzie kathupa a pahno thei (Biech 7:24)
06. Chyhsa sopa ta hmo yzie siapa a pahno tyh (Biech. 8: 1)
07. Sona ta khihpi a pabohsa (Biech 9:15)
08. Sona he thatlôna hlâta a pha via (Biech 9:16)
09. Sona cha adyuna chariah chhaichhihzy hlâta a pha via (Biech 9:18)
10. Sona deikua cha ta hlaotlona a pie thei (Biech 10:10)

Sona phahnai zie he Biehräi liata hlupi hmô awpa a y holo aw. Sâhraw dei eima vaw palasapa tlaô a châ. Sona a hneituhpa byhnâ he eima râh nata awnanopa liata awaw tlô thei awpa ta thlachhâ lymâ su vy!

Sona chino a y

Atlâhpi ta Sona chino (Phono) a y tah sila a pha aw. Khazohpa tawhta sona nata Sâta tawhta sona tahpa ta tlâ eima pachhai aw. Chôla Khazohpa tawhta sona nata Sâta Khizaw tawhtapa sona tahpa ta pachhai theipa a châ.

Chôla tawhta azupa sona cha: Pathaita, areisi ta, adyh khohta, chyhsa phanapa pachâ ta, kyhpachâna hnei ta, yzie hnei kawpa ta hro tahpa zy he a châ.

Khizaw Sâta tawhta apuapa sona deikua cha: A palai ta, Chyhsa mohnao ta, Ano athohna tlua ta, a tyhreina atlô khei, Khihzaw kyh dei a pachâ, hpz he a châ.

Achuna tawhta eima topa sona he Khazohpa khohzie a châpa liata hmâ awpa chasala, Sâta tawhta a puapa hawhta eima châ awpa, eima hro awpa hela khoh a chhieh vei.

Sona kyh he Bieso liata hlupi hmôpa châta he châpaw liata deikua Bieso châbu liatapa he palasa kaw leipa a châ. Chavata Bieso châbu he eima rei lymâ hra awpa ta khohkheipa nama châ. Nama nata keima chhao eima duahmo he thliepa ta chyhsa sopa ma eima cha? chyhsa hrupa liama eima hlao tahpa he pachâ lymâ ta Khazohpa china ta sona eima hnei awpa he eima taovyu a châ.

Biepachhana

Biepachhana liata Nobel Prize ahmôpa chanô Malala thatih he achyhta ei vaw palâsa khoh kawpa a châ. Malala he Nobel Prize ahmôpazy hry liata kô panao chaipa a châ. Nobel Prize he 1901 kô tawhta pie pathaopa châta, Kô 2014 liata Nobel Prize hry liata Peace Nobel Prize châta moh pangiapa chyhsa 278 ama châ. Peace Nobel Prize ahmôpa cha America Dollar \$ 1.1 Million hmô awpa a châ. Nobel Prize ahmô awpa atlypa Committee ta 2014 kô châta Peace Nobel Prize he Malala Yousafzai (Pakistan) nata Kailash Satyarthi (India) zy atly patloha ta a phuah. He panopazy he chanô nata hawhti zy achuna châta a hriapasapa zy ama châ. Malala he Pakistan râh liata chanô hawhtipa châta, hawti hrasala, chanô zy châ achuna tovyu ama hnei lymâ thei nawpa châta a hria papuapa vâta Talibanzy ta 2012 kô liata Meithie ta ama kahpa chanô hawhti riapha kawpa a châ. Khazohpa ta a vaipa châ awta thi leipa ta London thohna o liata mohohpa a châ. Avaw tlâ tawhta Muslim nata Hindu zy pahra chaina India Pakistan, Syrian, Jordan zy liata chanô zy achuna châta a hriapapua via lymâ. Kô 17 a pha haipa chanô thyudypa chata achuna peimawh zie he hawhta a rei; “*Pachutuhpa pakha, Siku hawhti pakha, Châbu sâkha, Châsoh sâkha ta khizaw apanano thei.*” (*One Student, One teacher, One Book, One pen can be changed the World*)” tahpa he a châ. Sona hnei awpa a peimawh hmeiseih zie a palâsangasâpa bie soh kawpa a châ. Sona a hneipa zy ta râh kyhpachâna nata hmo taotheina ama hnei. Eima râh he thaina, sona ta eima padua awpa a châpa vata Khazohpa ta Mara sawzy chyhsa sopa ta mia tao lymâ

thei nawpa ta Mara Education he byhnâ pie lymâ mawh sy! Amen.

(He châpaw he Mara Education Day aly kheina châta rohpa a châ)

+++++++

Pahnosana nata ahawna

1. Ahyrai Awnanopa Vachhuh (Thla charei pua) nata Krizyhma Tlâawna- KTA (Kôkha ei pali pua) he amâ piepa ta a pazao thei lymâpa a châ. A pazaopa dei ta paphao awpa a châ. A pazao khohma moh he Biatuhpa zy tawhta editorial board lâta nama paphao awpa ta eima cha haw. Vachhuh mâ he kôkha ta Ks. 2000/ châ ta KTA he kôkha ta Ks. 2000/ a châ. Azydua Ks. 4000 dei a châ.

2. Local Church zydua nata Pastor zydua he a pazaopa list liata pahlaopa chatâ amâ he Biatuhpa ta avaw pangia tyh aw. Biatuhpa nata Office liata hriatuhpa zy ta a pazaopa list he editorial board lâta mia nama pahnosa bei awpa ta eima chanaoh.

3. Vachhuh thâtih bu liata pahlaop awpa thâtih nata Krizyhma Tlâawna (KTA) liata pahlaop awpa châpaw (article), sermon zy chhao he paphao theipa a châ. Nama vaw paphaopa he Editorial Board ta mopazina hnei aw ta a vaw papua awpa a châ aw.

Azao nawpa

Editorial Board
KTA & Vachhuh
Headquarters
Lailenpi Office, MEC